

บทที่ 4

พัฒนาการปัญหาข้อพิพาทที่ดินทรงสงวนระหว่างกองทัพเรือกับประชาชน ในเขตตำบลแสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี

ในการนำเสนอผลการศึกษิตตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เกี่ยวกับพัฒนาการปัญหาข้อพิพาทที่ดินทรงสงวนระหว่างกองทัพเรือกับประชาชนในเขตตำบลแสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัย จะแบ่งพัฒนาการเชิงประวัติศาสตร์ดังกล่าวออกเป็น 4 ช่วง คือ

- 4.1 ช่วงการก่อรูปของปัญหาข้อพิพาทที่ดินทรงสงวนระหว่าง พ.ศ. 2457-2515
- 4.2 ช่วงปัญหาข้อพิพาทที่ดินทรงสงวนของพื้นที่ทั้งอำเภอสัตหีบ พ.ศ. 2515-2538
- 4.3 ช่วงปัญหาข้อพิพาทที่ดินทรงสงวนของตำบลแสมสารทับซ้อนกับปัญหาเขตหวงห้ามสำหรับราชการทหารเรือ พ.ศ. 2538-2562
- 4.4 ช่วงปัญหาข้อพิพาทที่ดินทรงสงวนภายใต้แผนพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พ.ศ. 2562-2565

4.1 ช่วงการก่อรูปของปัญหาข้อพิพาทที่ดินทรงสงวนระหว่าง พ.ศ. 2457-2515

จุดเริ่มต้นมาจากเหตุการณ์ที่รัชกาลที่ 6 เสด็จพระราชดำเนินประพาสทะเลเพื่อทอดพระเนตรการฝึกซ้อมทางเรือของทหารเรือที่อ่าวสัตหีบ พระองค์ทรงเห็นว่าที่บริเวณอ่าวสัตหีบมีทำเลเหมาะสม ทางยุทธศาสตร์การทหารเรือจึงประสงค์ให้กองทัพเรือมาตั้งหน่วยงานเพิ่มเติม สถานที่บริเวณนี้พระองค์จึงได้กล่าวกับพระราชเสนาผู้แทนสมุหเทศาภิบาล มณฑลจันทบุรีและผู้ว่าราชการจังหวัดชลบุรีผู้แทนสมุหเทศาภิบาลปราจีนบุรีในเรือพระที่นั่งว่าพระองค์ประสงค์ที่ดินบริเวณนี้สำหรับราชการทหารเรือขอให้ผู้แทนสมุหเทศาภิบาลมณฑลทั้งสองไปดำเนินการสงวนที่ดินตามแผนที่ ๆ พระองค์จะมอบหมายให้ทหารเรือจัดทำขึ้นมา ดังนั้นในระหว่างที่รอทหารเรือจัดทำแผนที่ ทางผู้ว่าราชการเมืองชลบุรีเกรงว่าหากไม่กันพื้นที่ในภาพกว้างไว้ก่อนหากราษฎรบุกรุกเข้าถือครองแล้วจะกลายเป็นปัญหาในภายหลังจึงกำหนดพื้นที่เลา ๆ ห้ามไม่ให้ราษฎรเข้าจับจองไว้ก่อนเป็นเบื้องต้น (ไพศาล ศุภธีระ, 2560 : 11) ดังคำกล่าวที่ว่า (กองอสังหาริมทรัพย์ ฐานทัพเรือสัตหีบ. มปป. : 17-19)

“พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ได้ทรงมีพระราชประสงค์ให้สงวนที่ดินริมฝั่งตำบลสัตหีบและที่ใกล้เคียง ตลอดทั้งเกาะใหญ่น้อย บรรดามีอยู่ริมฝั่งนี้ อย่าให้ผู้ใดได้รับใบเหยียบย่ำหรือกรรมสิทธิ์เป็นเจ้าของในที่ดินดังกล่าว โดยกำหนดที่ทรงสงวนไว้ให้ทราบ คือ ด้านหนึ่งตั้งแต่ทางเกวียนทิศตะวันออกเฉียงเหนือแห่งหมู่บ้านบางสะเหร่แลเลียบต่อมาริมฝั่งทะเล ผ่านแหลมเกร็ดแก้ว แลแหลมต่าง ๆ ตลอดไปจนบ้านสัตหีบ แลแหลมแสมสาร ไปจนปากคลองไผ่ทิศตะวันออกเฉียงเหนือแห่งบ้านชลดอด อีกด้านหนึ่งจากคลองไผ่ตัดเส้นตรงไปจนบรรจบกับทางเกวียนทิศตะวันออกเฉียงเหนือแห่งบ้านบางสะเหร่เป็นอาณาเขต

ตอนหนึ่ง อีกตอนหนึ่งหมู่เกาะทั้งหลาย ริมฝั่งทะเลอันได้กล่าวแล้วในตอนข้างบนนี้ มีหมู่เกาะล้านเป็นต้นตลอดไปจนถึงเกาะครามและหมู่เกาะพระ และเกาะแสมสาร รวมทั้งเกาะจวงเกาะจันด้วย เป็นอาณาเขตที่สงวนตอนหนึ่ง ในจังหวัดเขตที่สงวนซึ่งได้กล่าวมาแล้ว ห้ามมิให้นายนายทะเบียนที่ดินแลกรมการตำแหน่งนา ออกโฉนดหรือใบจับจอง ใบเหยียบย่ำ หรือหนังสือกรรมสิทธิ์ แลซื้อขายให้ปันแลกเปลี่ยนด้วยวิธีใด ๆ ให้แก่ผู้หนึ่งผู้ใดไม่ได้เป็นอันขาด เว้นไว้แต่ผู้ซึ่งได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาต มีลายพระราชหัตถเลขา หรือหนังสือราชเลขานุการรับพระบรมราชโองการมาเป็นสำคัญ จึงจะอนุญาตให้ถือกรรมสิทธิ์ในเหล่านี้”

ต่อมาในปี พ.ศ. 2465 กระทรวงทหารเรือโดยมีสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช เป็นเสนาธิการทหารเรือได้มอบหมายให้กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์เสนาธิการทหารเรือจัดทำแผนที่ของที่ดินพระราชทานสำหรับสร้างสถานทหารเรือ ดังนั้น ในวันที่ 6 กันยายน 2465 กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ จึงได้ทำหนังสือทูลขอพระราชทานที่ดินริมฝั่งทะเลตำบลสัดหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ตั้งแต่เกล็ดแก้วถึงแสมสารตามที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 6 เคยมีพระราชประสงค์ให้เทศบาลเป็นผู้หวงห้ามที่ดินดังกล่าวไว้ เมื่อครั้งที่เสด็จพระราชดำเนินประพาสทะเลเมื่อ 10 ปีที่ผ่านมา ให้ใช้ในราชการกองทัพเรือ แต่พื้นที่ที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ได้มีพระบรมราชโองการให้สงวนหวงห้ามนั้น มีอาณาเขตใหญ่โต ทำให้ไม่สามารถปกป้องรักษาและถากถางได้หมด กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์จึงขอแบ่งที่ดินเป็นสองส่วน คือ ส่วนที่หนึ่ง เป็นกรรมสิทธิ์ของกองทัพเรือโดยตรง และส่วนที่สองเป็นที่ดินที่ไม่หวงห้ามซึ่งเป็นส่วนที่ดินเขตทรงสงวน แต่กองทัพเรือไม่ยอมให้ชาวต่างประเทศเข้ามาจับจองหรือรับซื้อไปได้ดังนั้นก็ขอพระราชทานสิทธิ์ให้กระทรวงทหารเรือมีอำนาจอนุญาตให้คนไทยที่จะเข้ามาจับจองทำไร่นาและถากถางตามที่เห็นควร ตามคำกล่าวที่ว่า (ไพศาล ศุภธีระ, 2560 : 11)

“บัดนี้แผนที่นั้นซึ่งได้ทำสำเร็จ ข้าพระพุทธเจ้ามาเห็นว่า ที่นั้นใหญ่โตมากเหลือที่จะปกป้องรักษาถากถางได้ ถ้าแม้พระราชทานให้แก่ทหารเรือตามพระราชประสงค์เดิมทหารเรือจำเป็นจะต้องแบ่งที่ทั้งหมดออกเป็น 2 ตอนคือ ตอนที่หนึ่งที่ต้องการแท้หวงห้ามกรรมสิทธิ์ กับอีกตอนหนึ่งไม่หวงห้ามแต่ไม่ยอมให้ต่างประเทศมาจับจองหรือรับซื้อไปได้”

หลังจากนั้น พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชหัตถเลขา ลับที่ 2/294 ลงวันที่ 16 กันยายน 2465 ถึงกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ โดยทรงอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในที่ดินดังกล่าวเกี่ยวกับกิจการของกองทัพเรือ ดังลายพระหัตถ์ที่ว่า (กองอสังหาริมทรัพย์ฐานทัพเรือสัตหีบ, มปป. : 21-22)

“ทหารเรือจะจัดสตั๊ดหีบเป็นฐานทัพเรือ นั้น ตรงตามความประสงค์ของ หม่อมฉันอยู่แล้ว เพราะที่ให้สั่งหวงห้ามที่ดินไว้ก็คงมีความตั้งใจให้เป็น เช่นนั้น แต่เมื่อเห็นว่ายังไม่ถึงเวลาที่จะใช้เป็นฐานทัพเรือ และไม่อยากจะ โจทย์กันวุ่น จึงให้กล่าวไว้ตั้งว่า สำหรับเผื่อจะมีผู้ขอจับจอง ฝ่ายเทศบาลจะได้ออกใบอนุญาตได้ โดยอ้างเหตุว่าหม่อมฉันต้องการ เมื่อบัดนี้ทหารเรือต้องการที่นั้นก็ยินยอมอนุญาตให้ และได้ส่งไปยัง กระทรวงมหาดไทยแล้ว”

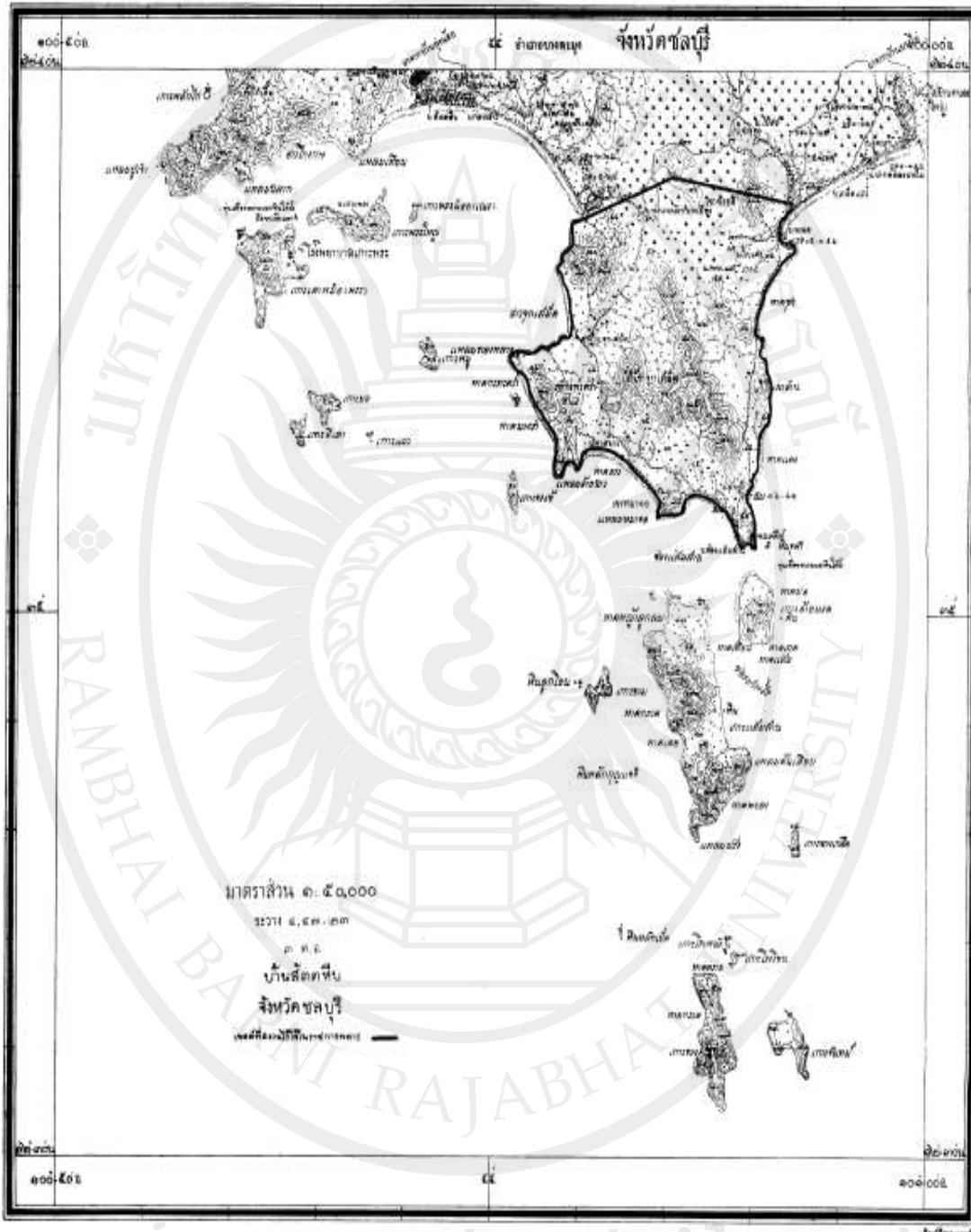
อย่างไรก็ดีเราพบว่า เหตุการณ์ในช่วงนี้ยังไม่ก่อให้เกิดปัญหาข้อพิพาทเกี่ยวกับปัญหาที่ดิน ทรงสงวนเนื่องจากการสงวนและจับจองที่ดินของทหารเรือนั้นยังต้องมีกระบวนการดำเนินการผ่าน กระทรวงมหาดไทย เสียก่อน นอกจากนี้ ทหารเรือในช่วงนี้เองนั้นยังยอมรับการดำรงอยู่ของชุมชนที่มี อยู่ก่อนพระบรมราชโองการของรัชกาลที่ 6 ดังจะเห็นได้จาก เมื่อมีพระราชกฤษฎีกา “กำหนดเขตต์ หวงห้ามที่ดิน อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี พุทธศักราช 2479” ระบุให้ “ที่ดินรกร้างว่างเปล่า อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี” ซึ่งอยู่ภายใต้แนวเขตตามแผนที่ท้ายพระราชกฤษฎีกานี้ ห้ามมิให้ผู้ใด เข้าจับจอง หักร้าง เข้าจัดทำหรือปลูกสร้างด้วยประการใด ๆ ในที่เหล่านั้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาต เป็นหนังสือจากเจ้าหน้าที่ แต่แผนที่แนบท้ายพระราชกฤษฎีกาไม่ได้ประกาศเต็มพื้นที่ตำบลแสมสาร ดังนั้นจึงเท่ากับเป็นการยอมรับการคงอยู่ของประชาชนที่อาศัยอยู่มาก่อนโดยแผนที่ดังกล่าวระบุว่า มีชุมชนที่ดำรงอยู่คือบ้านช่องแสมสาร บ้านจุกเสม็ด บ้านทุ่งนางน้อยนางเมือง และบ้านไร่แดง รวมถึง การมีสระขนาดยาว 36 เมตร กว้าง 4 เมตร และพื้นที่เพาะปลูกต่าง ๆ อีกด้วย (ไพศาล ศุภธีระ, 2560 : 155)

จุดเริ่มต้นของปัญหาข้อพิพาทในเชิงโครงสร้างเกิดขึ้นเมื่อมีการออกพระราชกฤษฎีกา กำหนดเขตหวงห้ามที่ดินท้องที่อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2479 พระราชกฤษฎีกาดังกล่าวมี สาระสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาในปัจจุบันดังนี้ (พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตต์ทรงสงวนหวงห้ามที่ดิน อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2479, 2479 : 1074-1076)

1. ให้ผู้บังคับการสถานีทหารเรือสตั๊ดหีบเป็นเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจในการหวงห้ามที่ดินตาม พระราชกฤษฎีกานี้
2. ที่ดินรกร้างว่างเปล่าของอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรีซึ่งอยู่ภายในแนวเขตต์หวงห้าม ตามแผนที่ท้ายพระราชกฤษฎีกานี้ ห้ามมิให้ผู้ใดเข้าจับจองหักร้างเข้าจัดทำหรือปลูกสร้างด้วยประการ ใด ๆ ในที่ดินเหล่านั้น เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากเจ้าหน้าที่
3. ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีหน้าที่ รักษาการ

ศิลปกรรมของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

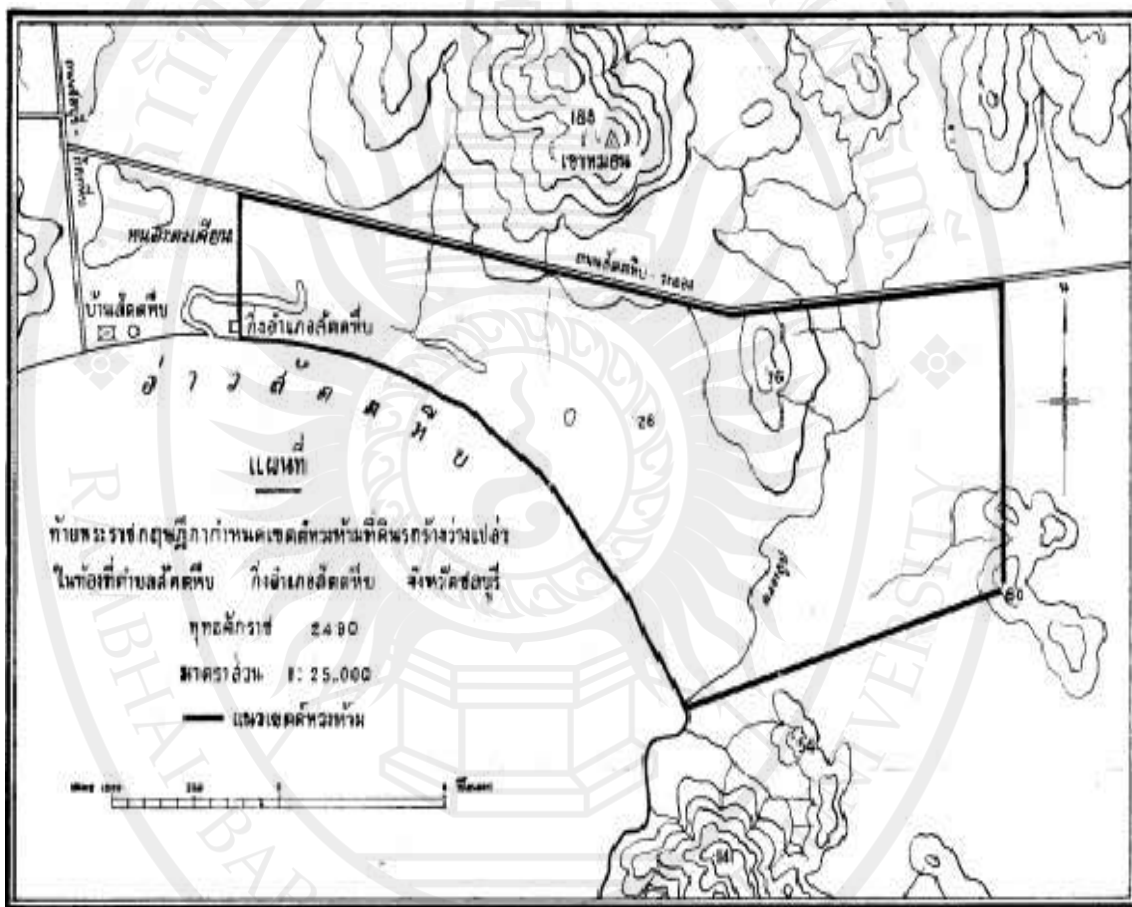
เขตหวงห้ามที่ดินท้องที่อำเภอบางละมุงตามพระราชกฤษฎีกา พ.ศ. 2479 สามารถแสดงให้เห็นได้จากภาพที่ 4.1 ดังนี้

ภาพที่ 4.1 แนวเขตกำหนดเขตหวงห้ามที่ดิน อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี
ที่มา : (พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดิน อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2479, 2479)

ต่อมายังได้มีพระราชกฤษฎีกาอีกฉบับหนึ่งว่าด้วย “กำหนดเขตหวงห้ามที่ดินในท้องที่ตำบลสัตตหีบ กิ่งอำเภอสัตตหีบ จังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2490” โดยระบุเฉพาะเจาะจงที่ดินในสัตตหีบว่า “ให้หวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าในท้องที่ตำบลสัตตหีบ กิ่งอำเภอสัตตหีบ จังหวัดชลบุรี ภายใต้แนว

เขตต์ตาม แผนที่ท้ายพระราชกฤษฎีกา ไว้เพื่อประโยชน์ในราชการแห่งกองทัพเรือ ห้ามมิให้ผู้ใด
 เข้าหักร้าง จัดทำ หรือปลูกสร้าง ด้วยประการใด ๆ ในที่ดินนั้น” (พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตต์
 ทรงสงวนหวงห้ามที่ดิน อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2490, 2490 : 531) โดยที่ดินดังกล่าวมี
 เนื้อที่ประมาณ 4,232 ไร่ 1 งาน 72 ตารางวา และได้ขึ้นทะเบียนเป็นที่ราชพัสดุแปลงหมายเลข
 ทะเบียน ขบ.482 ตำบลสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ใช้ในราชการกองทัพเรือ
 (กองอสังหาริมทรัพย์ ฐานทัพเรือสัตหีบ, 2562) ดังภาพที่ 4.2

ภาพที่ 4.2 แนวเขตต์กำหนดเขตต์หวงห้ามที่ดินในท้องที่ตำบลสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี
 ที่มา : (พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตต์ทรงสงวนหวงห้ามที่ดิน อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี พ.ศ.
 2479, 2490)

พื้นที่ตามพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวต่อมาคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ในเขตทรงสงวนปี พ.ศ. 2465 ว่าราษฎรที่เข้าครอบครองที่ดินในเขตทรงสงวนก่อนมีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตต์หวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าในท้องที่ตำบลสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2490 และได้รับอนุญาตจากกองทัพเรือโดยถูกต้อง ย่อมไม่กระทบกระเทือนสิทธิราษฎรที่อยู่มาก่อนที่ได้รับปฏิบัติถูกต้องตามขั้นตอนตามพระบรมราชโองการดังกล่าว แต่สำหรับราษฎรที่เข้าครอบครองทำประโยชน์ในเขตทรงสงวน โดยมีได้รับอนุญาตจากกองทัพเรือก่อน แม้จะ

เข้าครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินก่อนมีพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว ราษฎรก็ไม่มีสิทธิที่จะยกขึ้นอ้างต่อผู้เพราะเป็นการครอบครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย (กองอสังหาริมทรัพย์ ฐานทัพเรือสัตหีบ, มปป. : 34-36) ดังนั้น จึงนำมาสู่การเกิดแนวคิดเขตที่ดินทรงสงวนที่เป็นปัญหาขัดแย้งจนถึงปัจจุบัน

ปัญหาข้อพิพาทที่ดินทรงสงวนแสดงตัวออกมาครั้งแรกในปี พ.ศ. 2503 เป็นความขัดแย้งระหว่างทหารเรือสัตหีบกับประชาชนโดยเริ่มต้นที่ตำบลสัตหีบ กล่าวคือ กรมส่งกำลังบำรุงทหารเรือได้เข้าไปปักแนวเขตออกจากแนวเขตเดิมที่เคยปักรั้วก่อกำแพงเป็นเขตทหารอยู่เดิม ดังนั้น ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจึงไม่พอใจและโต้แย้งว่าเขตพระราชทานที่กรรมสิทธิของทหารเรื่อนั้นควรอยู่ตามแนวเขตที่เป็นรั้วของสถานีทหารเรืออย่างเดิมไม่ใช่การขยายพื้นที่เป็นถึง 100,000 ไร่ ตามที่ทหารเรือสัตหีบต้องการ (ไพศาล ศุภธีระ, 2560 : 12)

การก่อรูปของเขตที่ดินทรงสงวนและอำนาจทหารเรือในการเป็นผู้มีอำนาจอนุญาตให้คนไทยจับจองที่ดินในเขตทรงสงวนได้เกิดเป็นวาทกรรมครั้งแรกในปี 2504 เมื่อทหารเรืออ้างว่ามีการพบเอกสารแผนที่และคำอธิบายแผนที่จากหอจดหมายเหตุแห่งชาติ โดยเอกสารฉบับดังกล่าว ได้แบ่งแนวเขต 3 แนวเขตและอธิบายรายละเอียดของแต่ละแนวเขตไว้ ดังต่อไปนี้ (ไพศาล ศุภธีระ, 2560 : 12-13; ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม, สัมภาษณ์ 12 กุมภาพันธ์ 2563)

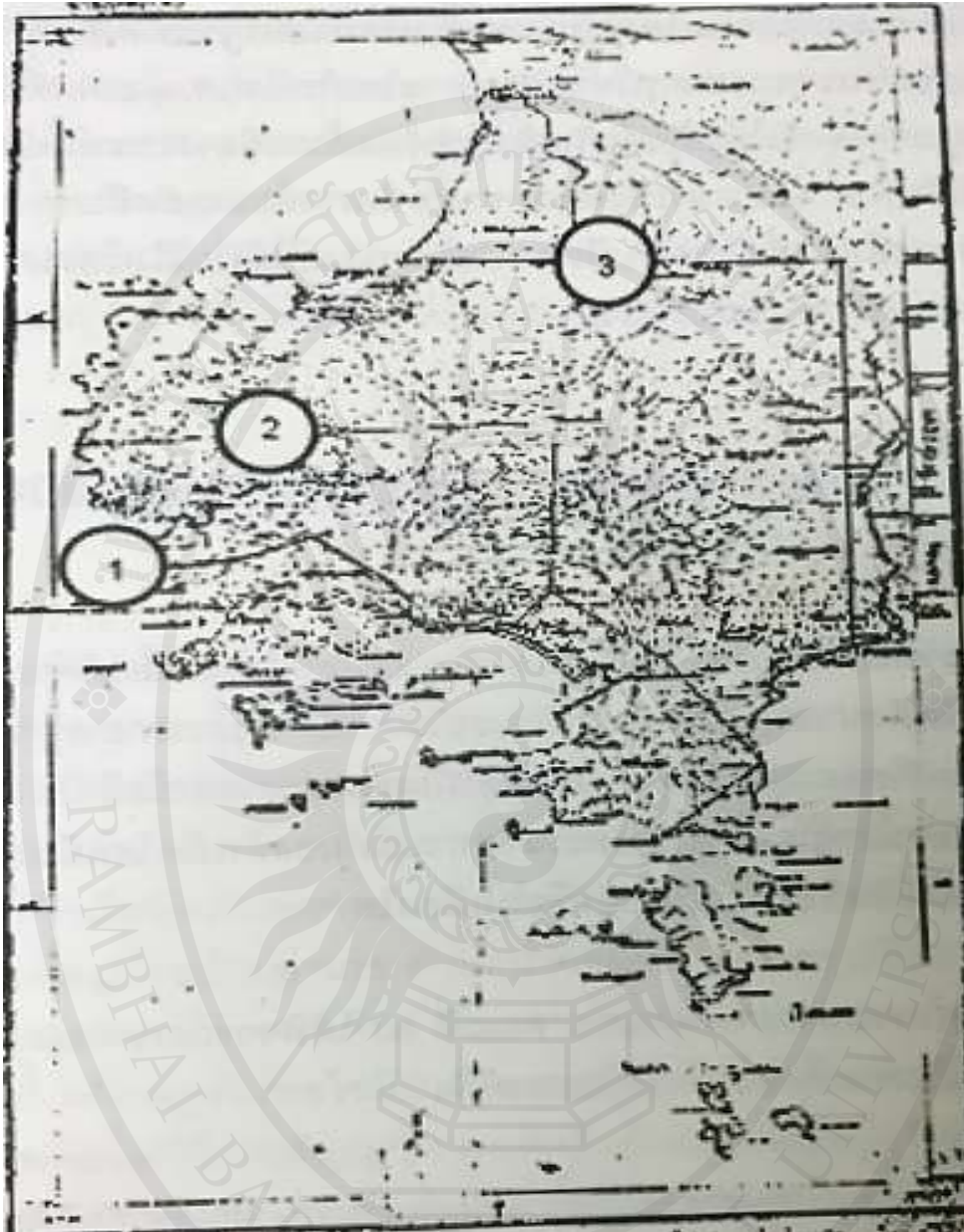
○ แนวเขตที่หนึ่ง แนวเขตในสุดเส้น (พื้นที่เล็กสุด) ระบุว่าเป็นแนวเขตที่กรมขุนสิงหวิกรมเกรียงไกร เสนาบดีกระทรวงทหารเรือแจ้งต่อกระทรวงมหาดไทยในปี พ.ศ. 2486 เขตแนวที่หนึ่งนี้เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่าเป็นเขตดินสอสีน้ำเงิน

แนวเขตที่สอง แนวเขตตรงกลาง ระบุว่าเป็นแนวเขตหวงห้ามแท้ สำหรับทหารเรือที่กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ได้รับพระราชทานจากรัชกาลที่ 6 เขตแนวที่หนึ่งนี้เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่าเป็นเขตดินสอสีแดง

แนวเขตที่สาม แนวเขตเส้นนอกสุด เป็นแนวเขตทรงสงวน ที่รัชกาลที่ 6 พระราชทานอำนาจให้ทหารเรือมีอำนาจอนุญาตให้คนไทยจับจอง เขตแนวที่หนึ่งนี้เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่าเป็นเขตดินสอสีส้ม

การแบ่งแนวเขตทั้งสามแนวที่ทหารเรือได้อ้างว่าพบหลักฐานทางราชการสามารถแสดงให้เห็นได้จากหลักฐานของทหารเรือในภาพที่ 4.3 ดังนี้

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาพที่ 4.3 แผนที่แสดงแนวเขตและคำอธิบายแนวเขตจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติ
ที่มา : (เอกสารไมโครฟิล์มจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติ อ้างถึงใน ไพศาล สุทธิวีระ, 2560 : 13)

ผลจากการอ้างอิงหลักฐานจากหอจดหมายเหตุเช่นนี้ทำให้ความรู้สึกขัดแย้งระหว่างประชาชนและทหารเรือ ในประเด็นที่ทรงสงวน เริ่มขยายวงกว้างมากขึ้น กล่าวคือ จากตำบลลัดทึบ สู่ตำบลพลูตาหลวง และตำบลแสมสาร เนื่องจากเอกสารสิทธิที่เคยออกมาก่อนตามประมวลกฎหมายที่ดินจึงไม่ชอบด้วยกฎหมายและถือว่าที่ดินบริเวณนี้ยังไม่เป็นกรรมสิทธิ์ของราษฎรรายใดเพราะทหารเรือไม่เคยอนุญาตให้ราษฎรรายใดจับจองมาก่อนและทหารเรือเองอาจมีสิทธิในที่ดินบริเวณนี้

4.2 ช่วงปัญหาข้อพิพาทที่ดินทรงสงวนของพื้นที่ทั้งอำเภอสัตหีบในช่วง พ.ศ. 2515-2538

ที่ดินทรงสงวนที่นิยามว่า ว่าทหารเรือมีอำนาจในการอนุญาตให้ประชาชนคนไทยจับจองที่ดินในเขตทรงสงวนนั้นไม่ได้ปรากฏออกมาเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกของความขัดแย้งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 หลังจากที่ทหารเรืออ้างว่าพบแผนที่ระบุแนว 3 เขตดังกล่าวข้างต้นนั้นก็เนื่องจากทหารเรือยังไม่ได้มีการเคลื่อนไหวบังคับใช้ตามแนวเขตดังกล่าว การคัดค้านของประชาชนเริ่มแสดงตัวออกมาระดับหนึ่งใน ปี พ.ศ. 2507 เมื่อกองทัพเรือได้มอบหมายให้หน่วยงาน อศ. ปักแนวเขตเส้นดินสอดสีน้ำเงินที่เชื่อว่ารัชกาลที่ 6 พระราชทานให้แก่กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ตามที่ทูลขอเป็นพื้นที่ ๆ ขยายออกมาจากแนวเขตรั้วหรือกำแพงฐานทัพเรือสัตหีบที่ทหารเรือยอมรับและถือปฏิบัติมาตามความเข้าใจเดิมที่กระทรวงทหารเรือขอต่อมหาดไทยในปี พ.ศ. 2468 หรือที่เข้าใจกันว่าเส้นดินสอดสีแดง แต่ประชาชนมีการคัดค้านเพียงช่วงระยะเวลาหนึ่งและยังไม่ปรากฏความรุนแรงแต่อย่างใด หลังจากนั้นความขัดแย้งก็เงียบหายไป (ไพศาล สุทธิวิระ, 2560 : 14)

ข้อพิพาทที่ดินทรงสงวนปรากฏเป็นความขัดแย้งถึงขั้นมีการระดมมวลชนของประชาชนในอำเภอสัตหีบเริ่มต้นในปี พ.ศ. 2515 เมื่อประชาชนได้ข่าวจากอำเภอสัตหีบว่าทหารเรือหรือชื่อในสมัยนั้นคือ สถานีทหารเรือสัตหีบ จะเคลื่อนไหวก่อนหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงในแนวเขตที่ปรับไว้ตามเส้นดินสอดสีน้ำเงิน ราษฎรสัตหีบผู้เป็นแกนนำการเคลื่อนไหวในช่วงนี้จึงได้พยายามรวมตัวราษฎรไปคัดค้านที่อำเภอและทำเนียบรัฐบาลโดยได้ชวนชาวสมุทรสาครเข้าร่วมการเดินขบวนในครั้งนี้ดังกล่าวที่ว่า (เสน่ห์ พิทักษ์กรรม, สัมภาษณ์ 28 กุมภาพันธ์ 2563)

“เดินขบวนครั้งแรกผมจำได้ ปี 2515 ผมเป็นผู้ใหญ่บ้านได้ไม่นานเลย เพราะว่าพอเป็นผู้ใหญ่บ้านปี สัตหีบเค้าจะเดินขบวน เค้าก็มาบอกผมว่าให้ผมเนี่ยจัดคน 2 รถบัสเค้าจะส่งรถบัสมาให้โดยเราไม่ต้องออกค่าใช้จ่ายอะไรเลย เพราะผมเป็นหมู่บ้านเล็กๆ ไปพร้อมกับบ้านทุ่งกง แล้วสัตหีบเนี่ย ที่เค้าไปเพราะว่าเค้าเรียกร้องเรื่อง เค้ามีแนวโน้มว่าเค้าจะได้โฉนด เพราะว่ามันมีเค้าไปค้นแผนที่เจอ แผนที่ที่มีเส้นสีแดงบอกว่าเขตพระราชทานที่แท้จริงอยู่แค่นี้ ผมไม่รู้ว่าการเดินขบวนเป็นอย่างไรจะเรียกร้องอะไรแค่นั้น”

ผลจากการเดินขบวนของประชาชนในอำเภอสัตหีบ ในปี พ.ศ. 2515 ทำให้ ทางทหารเรือจึงได้ทำหนังสือผ่านกระทรวงกลาโหมไปยังคณะกรรมการกฤษฎีกาโดยขอให้คณะกรรมการกฤษฎีกาวินิจฉัยเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินทรงสงวนว่ากองทัพเรือมีกรรมสิทธิ์โดยสมบูรณ์เช่นเดียวกับที่ดินในเขตพระราชทานซึ่งเป็นฐานทัพเรือหรือไม่นอกจากนี้ กองทัพเรือยังขอให้วินิจฉัยอีกว่า ราษฎรที่ได้ครอบครองที่ดินในเขตทรงสงวนมาก่อนมีพระบรมราชโองการและพระราชทานแก่กองทัพเรือโดยมีหนังสือสำคัญสำหรับที่ดิน เช่น โฉนดตราจอง หรือ น.ส.3 ยังคงมีสิทธิประเภทใดอยู่หรือไม่เพียงใด (ไพศาล สุทธิวิระ, 2560 : 14)

ต่อมาคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ 7) ได้พิจารณาจากเอกสารที่ ทหารเรือส่งให้แล้วตั้งธงการวินิจฉัยว่าปัญหาที่ต้องวินิจฉัยตามที่กองทัพเรือประสงค์คือ (ไพศาล สุทธิวิระ, 2560 : 15)

1. กองทัพเรือมีกรรมสิทธิ์โดยสมบูรณ์ในที่ดินเขตทรงสงวนเช่นเดียวกับที่ดินในเขต พระราชทานหรือไม่ และ

2. ราษฎรซึ่งได้ครอบครองที่ดินในเขตทรงสงวนมาก่อนมีพระบรมราชโองการและ พระราชทานแก่กองทัพเรือโดยมีหนังสือสำคัญสำหรับที่ดิน เช่น โฉนดตราจอง หรือ น.ส.3 ยังคงมี สิทธิประเภทใดอยู่หรือไม่เพียงใด

ผลของการวินิจฉัยของคณะกรรมการกฤษฎีกาเห็นว่า เมื่อกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ เสนาธิการทหารเรือจัดทำแผนที่ขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายรัชกาลที่ 6 และรัชกาลที่ 6 ทรงอนุญาตจึง สามารถสรุปได้ว่าเขตที่ผู้ว่าราชการเมืองชลบุรีกำหนดไว้เป็นเลา ๆ นั้นต้องถูกเพิกถอนไปในตัว แต่จะ มีเขตที่แน่นอนอยู่สองเขต คือ เขตที่หวงห้ามแท้ซึ่งทางทหารเรือมีกรรมสิทธิ์สมบูรณ์เขตหนึ่ง ส่วนอีก เขตหนึ่งนั้นทหารเรือไม่มีกรรมสิทธิ์ มีแต่อำนาจที่จะอนุญาตให้คนไทยเข้ามาจับจองเพื่อที่จะกันมิให้ คนต่างด้าวมา จับจองหรือรับซื้อไปได้เท่านั้น

ส่วนข้อเท็จจริงว่าราษฎรผู้ซึ่งได้ครอบครองที่ดินในเขตนี้มาก่อนมีพระบรมราชโองการนั้น ย่อมมีสิทธิในที่ดินในเขตนี้ต่อไปและสิทธิเช่นว่านี้ย่อมเป็นไปตามกฎหมายที่ดินหรือกฎหมายว่าด้วย การนั้นแล้วแต่กรณี เพราะพระบรมราชโองการที่พระราชทานอำนาจแก่ทหารเรือที่จะอนุญาตให้ใคร เข้าจับจองได้นั้นไม่ใช่พระราชทานให้มีผลกระทบกระเทือนถึงสิทธิของคนที่อยู่ในที่ก่อนแล้ว ลักษณะ เช่นนี้แตกต่างจากที่หวงห้ามแท้ซึ่งพระราชทานให้กองทัพเรือมีกรรมสิทธิ์เด็ดขาด แม้ราษฎรจะมี กรรมสิทธิ์มาก่อนพระบรมราชโองการก็ไม่มีสิทธิใด ๆ ยิ่งไปกว่ากองทัพเรือ การที่ได้มีพระราชบัญญัติ เวนคืนอสังหาริมทรัพย์ในท้องที่อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี และอำเภอเมืองระยอง พ.ศ. 2514 ออกมาทับแนวเขตที่ดินทรงสงวนอยู่ด้วยก็ไม่ได้สนับสนุนให้เห็นว่ากองทัพเรือมีกรรมสิทธิ์ในเขต ที่ทรงสงวนมากแต่ก่อน

หลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ซึ่งนำไปสู่บรรยากาศประชาธิปไตย ราษฎรได้ใช้ โอกาสดังกล่าวรวมตัวกันในช่วงต้นเดือนมีนาคม พ.ศ. 2517 เพื่อขอให้รัฐบาลหาทางแก้ไขปัญหอัน เนื่องมาจากปัญหาการไม่สามารถออกเอกสารสิทธิมาผนวกกับมาตรการกีดกันของทหารเรือบีบให้ ประชาชนต้องละทิ้งพื้นที่ มาตรการกีดกันในขณะนั้นคือการไม่อนุญาตหรือชะลอการอนุญาต ปลุกสร้างบ้านเรือนและการขอมิไฟฟ้าใช้ในพื้นที่อำเภอสัตหีบซึ่งราษฎรต้องขอผ่านทหารเรือและ ต้องได้รับการอนุญาตจากทหารเรือตามลำดับ ประกอบกับทางทหารเรือมีความพยายามจะย้ายที่ว่าการ อำเภอสัตหีบและสถานีตำรวจภูธรอำเภอสัตหีบออกไปอยู่ที่ตำบลบางเสร่หรือที่หมู่บ้านบ้าน อำเภอบ้านนาจอมเทียน รวมทั้งทหารเรือต้องการปิดถนนสุขุมวิทที่ผ่านหน้าสนามบินอู่ตะเภาและ ให้ออกไปใช้ถนนตัดใหม่เนื่องจากทหารเรือเห็นว่าการมีรถผ่านไปมามากเกรงว่าจะไม่ปลอดภัยต่อ ความมั่นคงของราชการทหารเรือ ดังนั้น รัฐบาลสมัยนั้นมีนายสัญญา ธรรมศักดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรีจึง มอบหมายให้พลอากาศเอกทวี จุลทรัพย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เป็นผู้รับผิดชอบและ เดินทางลงไปพบราษฎรที่รวมตัวชุมนุมกันที่อำเภอสัตหีบ (ไพศาล สุทธิวิระ, 2560 : 15)

ต่อมาในวันที่ 26 มีนาคม 2517 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมที่ได้รับมอบหมายได้ประกาศต่อประชาชนสัปดาห์ว่า จะขอเวลาศึกษาข้อมูลข้อกฎหมายโดยจะดำเนินการประชุมเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายมีทั้งทหารเรือ เจ้าพนักงานที่ดิน เจ้าหน้าที่กรมการกฤษฎีกา เจ้าหน้าที่จากกรมพระธรรมนูญ กลาโหม เจ้าหน้าที่จากกองบัญชาการทหารสูงสุด เพื่อพิจารณาข้อกฎหมายแล้วแจ้งผลให้ราษฎรทราบภายในหนึ่งเดือน (ไพศาล สุทธีระ, 2560 : 15)

ในวันที่ 25 เมษายน 2517 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมได้นัดหมายตัวแทนชาวบ้านไปรับฟังผลการพิจารณาที่กองอำนวยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ สนามเสือป่า โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมแจ้งว่าจากการประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า อำนาจที่ทหารเรือจะอนุญาตให้คนไทยจับจองที่ดินในเขตทรงสงวนน่าจะถูกยกเลิกไปแล้วโดยประมวลกฎหมายที่ดินเพราะขัดกับกฎหมายที่ดิน ดังนั้น ราษฎรจึงสามารถขอรังวัดออกโฉนดได้ในเขตทรงสงวน (ไพศาล สุทธีระ, 2560 : 14-15)

อย่างไรก็ดีทางทหารเรือก็ยังคงเคลื่อนไหวดำเนินการเรื่องเขตพระราชทานแท้ที่มุ่งหวังจะให้ขยายออกจากแนวเดิมเส้นดินสอสีแดงเป็นเส้นดินสอสีน้ำเงิน รวมทั้งอำนาจในเขตทรงสงวนด้วย ในการนี้ทางทหารเรือได้ทำเรื่องถึงคณะรัฐมนตรีผ่านกระทรวงกลาโหมให้แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาข้อเท็จจริงและชี้ขาดปัญหาเรื่องที่ดินในเขตพระราชทานและเขตทรงสงวนในพื้นที่สัปดาห์ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบและได้แต่งตั้งให้มีคณะกรรมการชุดนี้โดยมีรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลังเป็นประธาน คณะกรรมการชุดนี้ประชุมหลายปีแต่ก็ยังไม่ได้ข้อสรุปเนื่องจากเอกสารที่ทหารเรืออ้างนั้นทหารเรือได้ขอผ่อนผันการนำเสนอที่ประชุมเรื่อยมา (ไพศาล สุทธีระ, 2560 : 18)

เมื่อวันที่ 3 มกราคม พ.ศ. 2521 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบกับการที่กระทรวงกลาโหมขอให้แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาข้อเท็จจริงและชี้ขาดปัญหาเรื่องที่ดินเขตพระราชทานและเขตทรงสงวนในท้องที่อำเภอสัปดาห์ใหม่เนื่องจากคณะกรรมการที่แต่งตั้งในปี พ.ศ. 2517 นั้นหมดวาระลง (ไพศาล สุทธีระ, 2560 : 18)

คณะกรรมการพิจารณาข้อเท็จจริงและชี้ขาดปัญหาเรื่องที่ดินเขตพระราชทานและเขตทรงสงวนแต่งตั้งในปี 2521 ได้ข้อสรุปในการประชุมครั้งที่ 2/2526 เมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2526 และทำหนังสือถึงเลขาธิการคณะรัฐมนตรีตามหนังสือที่ กค. 0405/13823 ลงวันที่ 28 มีนาคม 2526 เพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาซึ่งคณะกรรมการชุดนี้เห็นว่า เขตพระราชทานคือแนวเส้นดินสอสีแดงตามหลักฐานเอกสารที่ปรากฏอยู่ โดยมองว่าเส้นดินสอสีน้ำเงินที่ทหารเรืออ้างยังขาดเอกสารหลักฐานสนับสนุน คณะรัฐมนตรีในขณะนั้นจึงเห็นชอบมีมติเมื่อวันที่ 5 เมษายน 2526 ว่าเขตพระราชทานแท้คือเส้นดินสอสีแดง (ไพศาล สุทธีระ, 2560 : 18)

วันที่ 11 เมษายน 2526 มีการออกหนังสือราชการจากสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเรื่องที่ดินพระราชทานและเขตทรงสงวนในท้องที่อำเภอสัปดาห์ จังหวัดชลบุรี ซึ่งมีนายสุธีร์ สิงห์เสน่ห์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง เป็นประธานกรรมการพิจารณาข้อเท็จจริงและชี้ขาดปัญหาที่ดินเขตพระราชทานและเขตทรงสงวนในพื้นที่สัปดาห์ โดยคณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษา เมื่อวันที่ 5 เมษายน 2526 ลงมติเห็นชอบด้วยตามความเห็นของคณะกรรมการฯ คือให้ที่ดินเขตพระราชทานอยู่ในเขตเส้นดินสอสีแดง (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 11 เมษายน 2526)

ในช่วงนี้เราจะพบว่า มีจุดเปลี่ยนของปัญหาข้อพิพาทที่ดินทรงสงวนที่สำคัญนับตั้งแต่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมแจ้งหลักการการออกเอกสารสิทธิให้ประชาชนทราบในปี 2517 ก็คือ กรมที่ดินได้ยึดถือตามหลักการดังกล่าวโดยได้ดำเนินการออกเอกสารสิทธิโฉนด และ นส.3 นส.3 ก แก่ราษฎรที่ถูกระบุว่าอยู่ในเขตทรงสงวนมาโดยตลอดและทางทหารเรือ ไม่ขัดข้องในการออกเอกสารสิทธิ เว้นตำบลแสมสารตำบลเดียวที่ไม่สามารถออกเอกสารสิทธิได้เนื่องจากตำบลนี้มี การออกพระราชกฤษฎีกากำหนดเป็นเขตหวงห้ามสำหรับราชการทหารเรือซ้อนทับเขตทรงสงวนขึ้นมาอีกหนึ่งฉบับซึ่งมีชื่อตามกฎหมายว่า พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดินท้องที่อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2479 และจากการมีพระราชกฤษฎีกาฯ ดังกล่าวทางฐานทัพเรือสัตหีบจึงมีนโยบายยืนยันจะให้ราษฎรในพื้นที่ตำบลแสมสารอพยพออกจากพื้นที่ดังกล่าว (ไพศาล สุทธิวีระ, 2560 : 18)

จากจุดยืนของกองทัพเรือที่ยืนยันจะให้ราษฎรในตำบลแสมสารออกจากพื้นที่จึงมีผลให้ความขัดแย้งข้อพิพาทเกี่ยวกับที่ดินทรงสงวนนั้นมารวมศูนย์อยู่ตำบลแสมสารเนื่องจากเป็นตำบลเดียวที่ถูกคัดค้านการออกเอกสารสิทธิ ประชาชนชาวแสมสารได้ออกมาเคลื่อนไหวตอบโต้ทหารเรือโดยอ้างสิทธิชุมชนที่อยู่มาก่อนพระบรมราชโองการในสมัยรัชกาลที่ 6 ในปี พ.ศ. 2465 ซึ่งพระราชทานที่ดินให้แก่ทหารเรือ ดังนั้นประชาชนชาวแสมสารจึงควรมีสิทธิในการออกเอกสารสิทธิเช่นเดียวกับประชาชนในตำบลสัตหีบและตำบลพลูตาหลวงได้รับ การเคลื่อนไหวของประชาชนตำบลแสมสารตั้งแต่นั้นมาได้กลายมาเป็นปัญหาความขัดแย้งเรื้อรังมาจนถึงปัจจุบัน กล่าวคือ

ในปี พ.ศ. 2530 ราษฎรตำบลแสมสารได้เคลื่อนไหวเรื่องที่ดินทรงสงวนด้วยตัวเองโดยทำเรื่องทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา ผลจากการถวายฎีกานี้ทำให้จังหวัดชลบุรีได้มีคำสั่งจังหวัดชลบุรีที่ 597/2531 ลงวันที่ 28 เมษายน 2531 แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีราษฎรตำบลแสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ขึ้นพิจารณา (ไพศาล สุทธิวีระ, 2560 : 19) ในการทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาขอพระราชทานความเป็นธรรมเกี่ยวกับที่ดิน ที่อยู่อาศัยและที่ทำกินนั้น ชาวแสมสารได้ชี้ให้เห็นถึงสิทธิของชุมชนเก่าแก่กว่า (วานิตย์ อินทร์ักษ์, 2542 : 15)

“ราษฎรแสมสารได้ตั้งถิ่นฐานทำมาหากินสืบต่อกันมาเป็นเวลานานแล้ว ได้มีกลุ่มนายทหารเรือจากหน่วยกิจการพิเศษและหน่วยส่งกำลังบำรุง ฐานทัพเรือสัตหีบ แจ้งว่าที่ดินที่ราษฎรทำกินอยู่เป็นที่รกร้างว่างเปล่าและอยู่ในข่ายการหวงห้ามไว้ในราชการทหาร ได้พยายามบังคับให้ราษฎรอพยพออกจากที่ดินอยู่อาศัยทำให้ราษฎรถูกกีดกัน ไม่สามารถทำการก่อสร้างหรือดำเนินการใดๆ ได้ จึงได้รับความเดือดร้อนเป็นอย่างมาก จึงขอพระมหากรุณาธิคุณเป็นที่พึ่ง ขอพระราชทานความเป็นธรรมเกี่ยวกับที่ดินอยู่อาศัยและทำกิน”

ดังนั้น ในปี พ.ศ. 2532 อำเภอสัตหีบได้ออกประกาศลงวันที่ 13 ธันวาคม 2532 ให้ราษฎรผู้จับจองและครอบครองที่ดินในตำบลแสมสารไปยื่นคำขอสอบสวนสิทธิการครอบครองที่ดิน ราษฎรชาวแสมสารจึงได้มายื่นคำขอสอบสวนสิทธิการครอบครองที่ดินทั้งสิ้น 705 ราย โดยสามารถแยกออกได้เป็น 3 ประเภทคือ (ไพศาล สุทธิวิระ, 2560 : 19)

1. ยื่นคำขอจากการครอบครองต่อเนื่อง มี ส.ค.1 จำนวน 432 ราย
2. ยื่นคำขอจากหลักฐานการแจ้งความประสงค์จะได้สิทธิในที่ดิน (ส.ค.2) จำนวน 11 ราย
3. ยื่นคำขอโดยไม่มีหลักฐาน 262 ราย

แต่จากการตรวจสอบของสำนักที่ดินจังหวัดชลบุรี สาขาอำเภอสัตหีบที่ดำเนินการตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2533 เสร็จสิ้นเมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2534 ได้ข้อมูลสรุปได้ว่า

1. มี ส.ค.1 ที่อ้างว่าครอบครองก่อนปี พ.ศ. 2479 จำนวน 10 ฉบับ
2. มีเอกสาร ส.ค.1 ที่อ้างว่าได้ครอบครองหลังปี พ.ศ. 2479 จำนวน 150 ฉบับ และไม่มีเอกสารแจ้งการครอบครอง 315 ราย

หลังจากนั้น อำเภอสัตหีบได้ออกประกาศลงวันที่ 13 ธันวาคม 2532 ให้ราษฎรผู้จับจองและครอบครองที่ดินในตำบลแสมสารไปยื่นคำขอสอบสวนสิทธิการครอบครองที่ดินต่อเจ้าหน้าที่ เมื่อครบกำหนดประกาศแล้วปรากฏผลดังนี้ (วานิตย์ อินทร์ชัย, 2542 : 15-16)

1. มีราษฎรมายื่นขอสอบสวนสิทธิการครอบครอง จำนวน 705 ราย โดยแยกได้ดังนี้
 - คำขอจากการครอบครองต่อเนื่อง ส.ค.1 จำนวน 432 ราย
 - คำขอจากหลักฐานการแจ้งความประสงค์จะได้สิทธิในที่ดิน (ส.ค.2) จำนวน 11 ราย
 - ยื่นคำขอโดยไม่มีหลักฐาน จำนวน 262 ราย
2. เจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดินและอำเภอได้ออกทำการสอบสวนสิทธิการครอบครองและรังวัดทำแผนที่ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2533 เสร็จสิ้นเมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2534 ปรากฏผลว่า
 - มีผู้ครอบครองที่ดินอยู่ทั้งหมด 716 ราย
 - มีราษฎรมานำเจ้าหน้าที่ไปสอบสวนสิทธิและรังวัด จำนวน 658 ราย
 - ไม่มีราษฎรมานำเจ้าหน้าที่ไปสอบสวนสิทธิและรังวัด จำนวน 58 ราย

จากการเคลื่อนไหวดังกล่าวจะพบว่า กองทัพเรือได้ตอบโต้การเคลื่อนไหวขอสิทธิของชาวแสมสารโดยได้มีหนังสือที่ กห. 0502/1953 ลงวันที่ 17 ตุลาคม 2533 ขอให้คณะกรรมการกฤษฎีกาตีความข้อหาหรือกรณีราษฎรเข้าครอบครองที่ดินเขตพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามในพื้นที่ตำบลสัตหีบ กิ่งอำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2490 โดยมีหลักฐานว่าอยู่มาก่อน พ.ศ. 2480 โดยทางทหารเรือขอให้ตีความใน 3 ประเด็นหลักคือ (ไพศาล สุทธิวิระ, 2560 : 20-21 ; สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2538)

1. “ที่ดินรกร้างว่างเปล่า” ตามมาตรา 4 แห่งพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวมีความหมายว่าอย่างไร
2. ที่ดินซึ่งมี ส.ค.1 ซึ่งแจ้งการครอบครองหลังจากพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวบังคับใช้แล้วแต่ได้แจ้งว่าได้เข้าครอบครองทำประโยชน์มาก่อนพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวบังคับใช้ จะถือว่าที่ดินนั้นเป็นที่รกร้างว่างเปล่าตามพระราชกฤษฎีกานี้หรือไม่

3. ตามมาตรา 4 วรรคแรก แห่งพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวจะตีความว่าหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าเฉพาะที่ซึ่งผู้ไม่มีผู้ใดได้เข้าจับจองซึ่งอยู่ภายในแนวเขตตามแผนที่ท้ายพระราชกฤษฎีกานั้น หรือจะตีความว่าที่ดินที่หวงห้ามภายในแนวเขตตามแผนที่ท้ายพระราชกฤษฎีกานั้นทั้งหมดเป็นที่รกร้างว่างเปล่าอยู่ก่อนแล้ว

แต่หลังจากที่คณะกรรมการกฤษฎีกาได้รับฟังคำชี้แจงจากผู้แทนกระทรวงกลาโหม (กองทัพเรือ) แล้วคณะกรรมการ มีผลการวินิจฉัยออกมาดังนี้

“ปรากฏข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความเป็นมาของที่ดินบริเวณที่มีปัญหานี้ว่า ในปี พ.ศ. 2557 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ได้มีพระบรมราชโองการให้สงวนหวงห้ามที่ดินริมฝั่งทะเล ตำบลสตึก และเกาะต่าง ๆ ไว้เพื่อใช้เป็นฐานทัพเรือ ต่อมา เมื่อวันที่ 6 กันยายน พ.ศ. 2465 นายพลเรือเอกกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ เสนาธิการทหารเรือได้ทูลขอพระราชทานให้เป็นสิทธิแก่กระทรวงทหารเรือโดยแบ่งเขตที่ดินทั้งหมดเป็นสองตอน คือ ตอนที่หนึ่งต้องการแต่ต้องหวงห้ามกรรมสิทธิ์กับอีกตอนหนึ่งไม่หวงห้ามแต่ไม่ยากให้ต่างประเทศจับจองหรือรับซื้อไปได้ และให้กระทรวงทหารเรือมีอำนาจอนุญาตแก่ผู้ที่จะจับจองทำไร่นาและถากถางได้ตามสมควรซึ่งไม่เกินขีดคั้นพระราชบัญญัติการตัดไม้ และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานอนุญาตให้ตามที่ขอ เมื่อวันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2465 ซึ่งในภายหลังกองทัพเรือได้ตรวจสอบพบแผนที่ที่เก็บไว้ ณ หอสมุดแห่งชาติ ปรากฏว่า พื้นที่ที่มีพระบรมราชโองการให้สงวนหวงห้ามดังกล่าวนั้นแบ่งเป็นสองเขต เขตหนึ่งเรียกว่า “เขตพระราชทาน” เป็นกรรมสิทธิ์แก่กองทัพเรือ และอีกเขตหนึ่งเรียกว่า “เขตทรงสงวน”

อนึ่ง ในพื้นที่ทั้งเขตพระราชทานและเขตทรงสงวนนี้มีบางส่วนที่ราษฎรเข้าอยู่อาศัยและกองทัพเรือได้ออกพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์และพระราชกฤษฎีกาหวงห้ามที่ดินดังกล่าวจำนวน 4 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ฯ พ.ศ. 2486 พระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ฯ พ.ศ. 2514 พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดินฯ พ.ศ. 2479 และพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดินฯ พ.ศ. 2490 ข้อเท็จจริงปรากฏว่าที่ดินตามพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดินในเขตท้องที่ตำบลสตึก พ.ศ. 2490 ซึ่งกองทัพเรือหารีอมานี้อยู่ภายในเขตที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 มีพระบรมราชโองการให้สงวนหวงห้ามไว้

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ 7) พิจารณาแล้วเห็นว่ากรณีที่พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดินฯ พ.ศ. 2490 ใช้บังคับนั้นทำให้อำนาจอนุญาตของกองทัพเรือในการให้ราษฎรจับจองทำประโยชน์ในเขตที่ดินทรงสงวนตามพระบรมราชโองการฯ ทั้งหมดไป แต่ข้อเท็จจริงตามคำชี้แจงของกองทัพเรือปรากฏว่าราษฎรเข้าจับจองที่ดินตั้งแต่ พ.ศ. 2480 ก่อนมีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดินฯ ซึ่งขณะนั้นที่ดินดังกล่าวยังคงเป็นที่ดินในเขต

ทรงสงวนและอยู่ในอำนาจของกองทัพเรือที่จะอนุญาตให้ผู้ใดจับจองที่ดินนั้นได้ ทั้งนี้ได้เคยมีความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ 7) เมื่อ พ.ศ. 2515 วินิจฉัยเกี่ยวกับที่ดินตามพระบรมราชโองการนี้ว่า ที่ดินในเขตทรงสงวนมิใช่กรรมสิทธิ์ของกองทัพเรือ กองทัพเรือคงมีเพียงอำนาจอนุญาตให้คนไทยเข้าจับจองได้เท่านั้น ถ้าข้อเท็จจริงปรากฏว่าราษฎรผู้ใดได้ครอบครองที่ดินในเขตนี้มาก่อนมีพระบรมราชโองการโดยมีหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินราษฎรนั้นก็ย่อมมีสิทธิในที่ดินในเขตนี้ต่อไป และหากราษฎรผู้ใดจะเข้าครอบครองทำประโยชน์ก็ต้องได้รับอนุญาตจากกองทัพเรือก่อนตามที่ได้ทรงอนุญาตไว้ตามคำขอของนายพลเรือเอก กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ แต่ตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏในเรื่องนี้ตามคำสั่งแจ่งของกองทัพเรือ นั้น ราษฎรที่เข้าครอบครองที่ดินในเขตพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดินฯ ได้แจ้งการครอบครองที่ดินตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 ว่าได้เข้ายึดถือครอบครองที่ดินดังกล่าวตั้งแต่ พ.ศ. 2480 ก่อนมีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดินฯ พ.ศ. 2490 แต่เป็นเวลาหลังจากมีพระบรมราชโองการฯ ให้สงวนหวงห้ามที่ดินบริเวณนี้ และไม่ปรากฏว่าราษฎรดังกล่าวได้รับอนุญาตจากกองทัพเรือให้ยึดถือครอบครองและทำประโยชน์ ทำให้การครอบครองนั้นไม่ชอบ จึงไม่อาจยกขึ้นอ้างต่อกองทัพเรือได้

เมื่อพิจารณาคำขอหรือข้อหาหรือของคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ 7) เมื่อ พ.ศ. 2515 และ พ.ศ. 2534 แล้ว คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ 2) มีความเห็นว่า ข้อหาหรือของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีในครั้งนี้มีประเด็นทำนองเดียวกันกับข้อหาหรือที่คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ 7) ได้พิจารณาให้ความเห็นไว้บ้างแล้ว อย่างไรก็ตามเพื่อความชัดเจนและเพื่อแก้ไขปัญหาในทางปฏิบัติของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ 2) เห็นสมควรที่จะพิจารณาให้ความเห็นเพิ่มเติมตามประเด็นข้อหาหรือ ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง ที่ว่า พระบรมราชโองการ พ.ศ. 2465 จะมีผลเป็นการยกเลิกพระบรมราชโองการ พ.ศ. 2457 หรือไม่ถ้าไม่ยกเลิกในส่วนที่แนวเขตที่ดินที่ทับกันควรจะใช้กฎหมายหรือพระบรมราชโองการฉบับใดบังคับ และที่ดินส่วนที่อยู่นอกเขตพระบรมราชโองการ พ.ศ. 2465 แต่อยู่ในเขตพระบรมราชโองการ พ.ศ. 2457 ซึ่งเรียกว่าเขตทรงสงวนโดยได้พระราชทานสิทธิแก่กระทรวงทหารเรือให้มีอำนาจอนุญาตให้ราษฎรจับจองทำไร่นาและตากกลางได้ตามสมควรนั้น จะถือเป็นที่ราชพัสดุด้วยหรือไม่

สำหรับข้อหาหรือในประเด็นที่หนึ่งนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ 2) ได้พิจารณาแล้วมีข้อสงสัยว่าคำถามตามประเด็นนี้ มีบางคำถามที่ไม่น่าจะเกี่ยวข้องกับปัญหาการครอบครองที่ดินของประชาชน และไม่เป็นประโยชน์ต่อการวินิจฉัยปัญหาตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏในเอกสาร คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ 2) จึงได้เชิญผู้แทนสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (นายสุทธิชัย เสียงขยเศ รองปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี) มาชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของข้อหาหรือในประเด็นนี้ ซึ่งผู้แทนสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีได้ชี้แจงว่า วัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการหาหรือในประเด็นที่หนึ่งนี้เนื่องจากคณะกรรมการประสานการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐส่วนกลาง (กปร.ส่วนกลาง) มีข้อสงสัยว่าที่ดินที่เรียกว่า “เขตทรงสงวน”

ตามพระบรมราชโองการ พ.ศ. 2465 เป็นที่ราชพัสดุหรือไม่ คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ 2) จึงเห็นควรสรุปประเด็นข้อหาหรือในประเด็นที่หนึ่งใหม่เป็นดังนี้

ดังนั้นประเด็นที่หนึ่ง ที่ว่า ที่ดินในเขตทรงสงวนตามพระบรมราชโองการ พ.ศ. 2465 เป็นที่ราชพัสดุหรือไม่ คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ 2) ได้พิจารณาแล้ว มีความเห็นว่าพระบรมราชโองการ พ.ศ. 2465 ได้แบ่งเขตที่ดินที่ได้โปรดเกล้าฯ ให้สงวนไว้ตามพระบรมราชโองการ พ.ศ. 2457 ออกเป็น 2 เขต คือ เขตหวงห้ามที่ทหารเรือมีกรรมสิทธิ์สมบูรณ์ ซึ่งเรียกว่า “เขตพระราชทาน” อีกเขตหนึ่งเรียกว่า “เขตทรงสงวน” ซึ่งทหารเรือไม่มีกรรมสิทธิ์ มีแต่อำนาจที่จะอนุญาตให้คนไทยเข้าจับจองทำไร่นา ฉะนั้น ที่ดินใน “เขตทรงสงวน” ตามพระบรมราชโองการ พ.ศ. 2465 จึงไม่มีลักษณะเป็นที่ดินที่ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะเพราะพระบรมราชโองการ พ.ศ. 2465 ได้กำหนดให้คนไทยเข้าจับจองทำประโยชน์ได้โดยขออนุญาตต่อกองทัพอากาศด้วยเหตุผลดังกล่าว ที่ดินใน “เขตทรงสงวน” จึงไม่เป็นที่ราชพัสดุตามมาตรา 43 แห่งพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518

ประเด็นที่สอง ที่ว่า กองทัพอากาศอ้างว่าแนวเขตพระราชทานกรรมสิทธิ์ตามที่กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ทรงขอพระราชทานจากรัชกาลที่ 6 คือ เส้นดินสอสีแดง แต่ต่อมาได้มีการกำหนดเขตพระราชทานโดยคณะรัฐมนตรีเสียใหม่ซึ่งได้แก่เส้นสีแดงทางด้านใต้สุดตามรูปแผนที่ ในกรณีเช่นนี้ จะควรยึดถือแนวเขตใดเป็นเขตพระราชทานกรรมสิทธิ์

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ 2) ได้พิจารณาเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับแนวเขตที่ดินที่เรียกว่า “เขตพระราชทาน” แล้ว ปรากฏว่าได้มีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับเขตพระราชทานระหว่างทหารเรือกับกระทรวงมหาดไทยคณะรัฐมนตรีจึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาข้อเท็จจริงและชี้ขาดปัญหาที่ดินเขตพระราชทาน และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 5 เมษายน 2426 เห็นชอบด้วยกับแนวเขตตามความเห็นของคณะกรรมการพิจารณาข้อเท็จจริงฯ คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ 2) จึงมีความเห็นว่า ปัญหาเรื่องแนวเขตที่ดิน “เขตพระราชทาน” นั้นเป็นปัญหาที่คณะรัฐมนตรีได้พิจารณาและมีมติไปแล้ว และเมื่อคณะรัฐมนตรีไม่มีข้อสงสัยขอให้พิจารณาให้ความเห็นในประเด็นนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ 2) จึงเห็นว่าไม่สมควรที่จะต้องพิจารณาให้ความเห็นในชั้นนี้

ประเด็นที่สาม ที่ว่า กรณีราษฎรที่อยู่อาศัยในเขตทรงสงวน โดยมิได้ขออนุญาตต่อกองทัพอากาศ แต่อยู่นอกเขตพระราชทานกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดิน พ.ศ. 2479 ปรากฏว่าราษฎรได้นำที่ดินที่ตนครอบครองไปขออนุญาตเอกสารสิทธิและได้รับเอกสารสิทธิไปแล้วจำนวนมากและปรากฏหลักฐานข้อมูลจากเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดชลบุรี สาขาสัตหีบว่าในเขตทรงสงวนได้มีการออกน.ส.3 ก. แล้วจำนวน 13,578 แปลง ออกโฉนดแล้วจำนวน 1,483 แปลง จะถือว่าเอกสารสิทธิดังกล่าวออกโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ หากไม่ชอบด้วยกฎหมาย จะดำเนินการ อย่างไรจึงจะถูกต้อง จะให้กองทัพอากาศหรือให้สัติยาบันยอนหลังได้หรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ 2) ได้พิจารณาแล้วมีความเห็นว่า ข้อหาหรือในประเด็นนี้หมายถึงกรณีที่ราษฎรเข้าไปยึดถือครอบครองที่ดินในเขตทรงสงวนหลังจากที่มีพระบรมราชโองการ พ.ศ. 2465 โดยไม่ได้รับอนุญาตจากกองทัพอากาศ จึงทำให้การครอบครองที่ดินในเขตทรงสงวนเป็นการครอบครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายเพราะไม่ได้ปฏิบัติตามพระบรมราชโองการฯ

ที่กำหนดให้กระทรวงทหารเรือเป็นผู้มีอำนาจอนุญาตให้ราษฎรเข้าไปครอบครองในเขตทรงสงวน ดังนั้น การที่ราษฎรได้นำที่ดินที่ตนครอบครองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายไปขออนุญาตออกเอกสารสิทธิตามประมวลกฎหมายที่ดินและกรมที่ดินได้ออกเอกสารสิทธิให้ตามคำขอ จึงเป็นการออกเอกสารสิทธิในที่ดินโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งเจ้าพนักงานที่ดินจะต้องดำเนินการต่อไปตามมาตรา 614 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

ในส่วนที่เกี่ยวกับกองทัพเรือ ถ้ากองทัพเรือประสงค์จะแก้ปัญหาการออกเอกสารสิทธิโดยไม่ได้รับอนุญาตจากกองทัพเรือให้ยุติลง กองทัพเรือจะพิจารณาอนุญาตการครอบครองที่ดินในเขตทรงสงวนเป็นราย ๆ ไปก็ย่อมกระทำได้ เพราะพระบรมราชโองการฯ ไม่ได้กำหนดเงื่อนไขในการอนุญาตไว้

ประเด็นที่สี่ ที่ว่า เนื่องจากเอกสารสิทธิที่เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดชลบุรีสาขาสัตหีบออกให้กับราษฎรตามข้อหาหรือที่ 3 บางแปลงได้รับอนุญาตจากผู้บัญชาการฐานทัพเรือสัตหีบว่าไม่ขัดข้องในการออกเอกสารสิทธิในบริเวณเขตทรงสงวน ผู้บัญชาการฐานทัพเรือสัตหีบจะมีอำนาจอนุญาตหรือไม่ หากไม่มีอำนาจอนุญาต ผู้ใดจะเป็นผู้มีอำนาจอนุญาต

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ 2) ได้พิจารณาแล้วมีความเห็นว่า พระบรมราชโองการ พ.ศ. 2465 กำหนดให้ทหารเรือมีอำนาจอนุญาต ซึ่งคำว่า “ทหารเรือ” ในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราช หมายถึง กระทรวงทหารเรือโดยมีเสนาบดีกระทรวงทหารเรือเป็นผู้บังคับบัญชา และเป็นผู้แทนกระทรวงทหารเรือ ต่อมาเมื่อได้ตราพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พุทธศักราช 2477 ใช้บังคับ มาตรา 85 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ได้บัญญัติให้ผู้บัญชาการทหารเรือเป็นผู้บังคับบัญชาดำเนินกิจการของกองทัพเรือ ฉะนั้น ผู้แทนกองทัพเรือที่มีอำนาจอนุญาตให้ราษฎร เข้าจับจองทำประโยชน์ในเขตทรงสงวนได้ คือ ผู้บัญชาการทหารเรือ มิใช่ผู้บัญชาการฐานทัพเรือสัตหีบ เว้นแต่ผู้บัญชาการฐานทัพเรือสัตหีบจะได้รับมอบอำนาจจากผู้บัญชาการทหารเรือโดยถูกต้องตามกฎหมาย

ประเด็นที่ห้า ที่ว่า กรณีราษฎรที่ครอบครองอยู่อาศัยในเขตทรงสงวนมาก่อน พ.ศ. 2465 หรือเข้ามาอยู่อาศัยในระหว่าง พ.ศ. 2465-2479 โดยมีได้ขออนุญาตต่อกองทัพเรือและต่อมาได้มีพระราชกฤษฎีกา พ.ศ. 2479 กำหนดเขตหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าที่เขตทรงสงวนบางส่วนและครอบคลุมที่ดินที่ราษฎรครอบครองอยู่ก่อน ฉะนั้น ราษฎรที่อยู่มาก่อนพระราชกฤษฎีกา พ.ศ. 2479 จะมีสิทธิในที่ดิน หรือไม่ (เพราะในเขตทรงสงวน ราษฎรสามารถจับจองที่ดินได้ และพระราชกฤษฎีกา พ.ศ. 2479 เป็นการสงวนหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่า ไม่คลุมถึงที่ดินที่ราษฎรครอบครองอยู่)

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ 2) ได้พิจารณาแล้วมีความเห็นในประเด็นที่ห้าว่า เมื่อ พ.ศ. 2515 คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมายคณะที่ 7) ได้วินิจฉัยเกี่ยวกับที่ดินตามพระบรมราชโองการนี้ว่า “ที่ดินในเขตทรงสงวนมิใช่กรรมสิทธิ์ของกองทัพเรือ กองทัพเรือคงมีเพียงอำนาจอนุญาตให้คนไทยเข้าจับจองได้เท่านั้น ถ้าข้อเท็จจริงปรากฏว่า ราษฎรผู้ใดได้ครอบครองที่ดินในเขตนี้มาก่อนมีพระบรมราชโองการโดยมีหนังสือสำคัญสำหรับที่ดิน ราษฎรนั้นก็ย่อมมีสิทธิในที่ดินในเขตนี้ต่อไป และภายหลังพระบรมราชโองการ พ.ศ. 2465 หากราษฎรผู้ใดจะเข้าครอบครองทำประโยชน์ก็ต้องได้รับอนุญาตจากกองทัพเรือก่อน ตามที่ได้ทรงอนุญาตไว้

ตามคำขอของ นายพลเรือเอก กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์” คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ 2) จึงมีความพ้องด้วยกับความเห็นของกรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ 7 ว่าพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่า พ.ศ. 2479 ย่อมไม่มีผลกระทบต่อสิทธิของราษฎรที่มีอยู่ก่อนพระบรมราชโองการ พ.ศ. 2465 แต่สำหรับกรณีราษฎรที่เช่าอยู่อาศัยหลัง พ.ศ. 2465 แต่ก่อนมีพระราชกฤษฎีกา พ.ศ. 2479 โดยไม่ได้ขออนุญาตกองทัพอเรือจะมีสิทธิในที่ดินหรือไม่นั้น คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ 2) มีความเห็นต่อไปว่าราษฎรที่เช่าครอบครองที่ดินในเขต ทรงสงวนก่อนมีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าออกมาทับที่ดินที่ราษฎรครอบครองอยู่ หากราษฎรที่ครอบครองอยู่ก่อนพระราชกฤษฎีกา พ.ศ. 2479 ได้รับอนุญาตจากกองทัพเรือโดยถูกต้อง พระราชกฤษฎีกา พ.ศ. 2479 ย่อมไม่กระทบกระเทือนสิทธิของราษฎรที่อยู่มาก่อน เพราะราษฎรดังกล่าวได้ปฏิบัติถูกต้องตามขั้นตอนที่พระบรมราชโองการ พ.ศ. 2465 กำหนดไว้แต่สำหรับราษฎรที่เช่าครอบครองทำประโยชน์ในเขต ทรงสงวนโดยมิได้รับอนุญาตจากกองทัพเรือก่อนแม้ราษฎรดังกล่าวจะเช่าครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินก่อนมีพระราชกฤษฎีกา พ.ศ. 2479 ราษฎรผู้นั้นก็ไม่มีสิทธิที่จะยกขึ้นอ้างต่อกองทัพเรือได้ เพราะเป็นการครอบครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

กล่าวโดยสรุปแล้ว คณะกรรมการกฤษฎีกามีความเห็นว่า หลังจากที่มีพระบรมราชโองการให้สงวนหวงห้ามที่ดินเมื่อปี พ.ศ. 2465 แล้วราษฎรที่เข้าไปครอบครองที่ดินได้มีหลักฐาน ส.ค.1 ว่า ครอบครองทำประโยชน์มาก่อนพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดิน พ.ศ. 2490 นั้นถือว่าไม่มีสิทธิครอบครองดังกล่าวได้เนื่องจากที่ดินนั้นเป็นที่ดินในเขตทรงสงวนตามพระบรมราชโองการและผู้ครอบครองที่ดินไม่ได้รับอนุญาตจากกองทัพเรือมาก่อน

ทางฝ่ายกองทัพเรือเห็นด้วยว่าแนวทางการตอบข้อหารือของคณะกรรมการกฤษฎีกาในครั้งนี้จะเป็นแนวทางปฏิบัติที่ควรจะใช้กับราษฎรชาวแสมสาร แต่ทางฝ่ายชาวบ้านแสมสารกลับไม่เห็นด้วย โดยมองว่าเป็นแนวทางที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง ดังนั้น ผู้นำของชาวแสมสารโดย นายเสน่ห์ พิทักษ์กรรม กำนันตำบลแสมสารจึงได้เคลื่อนไหวต่อไปโดยทำหนังสือร้องขอให้คณะกรรมการประสานการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐส่วนกลาง (กปร. ส่วนกลาง) ขอให้ทำการทบทวนการตอบข้อหารือใหม่โดยมีเหตุการณ์ที่เป็นปัจจัยและเงื่อนไขดังนี้

ในปี พ.ศ. 2535 พบว่า รัฐบาลได้ออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ พ.ศ. 2535 ประกาศใช้เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2535 โดยในส่วนของจังหวัดชลบุรีได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการประสานการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐส่วนจังหวัดชลบุรีขึ้นและยกเลิกคณะกรรมการตามคำสั่งที่ 597/2531 คณะกรรมการชุดนี้มีตัวแทนของกองทัพเรือร่วมเป็นกรรมการด้วย (ไพศาล ศุภธีระ, 2560 : 21)

ดังนั้น ในวันที่ 27 เมษายน 2536 ได้มีการประชุม กปร.ส่วนจังหวัดโดยที่ประชุมกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาวัวว่าควรให้ราษฎรที่อยู่อาศัยเป็นชุมชนหนาแน่นและปลูกสร้างบ้านเรือนเป็นการมั่นคงถาวรแล้วให้อยู่อาศัยในพื้นที่เดิมต่อไป หากปรากฏว่าราษฎรไม่มีสิทธิในที่ดินตามกฎหมายก็ให้เช่าที่ดินตามพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518 ส่วนราษฎรที่อยู่กระจัดกระจายตามพื้นที่อื่นจะโยกย้ายให้ราษฎรอยู่รวมเป็นชุมชนเดียวกันบริเวณปลายแหลมแสมสารโดยขอให้ทหารเรือซึ่งเป็น

เจ้าของพื้นที่กำหนดขอบเขตที่ดินที่สมควรจัดให้เป็นที่อยู่อาศัยของราษฎรแล้วแจ้งให้ กปร. ส่วนจังหวัดชลบุรีทราบเพื่อดำเนินการต่อไป (ไพศาล ศุภธีระ, 2560 : 22)

ผลการประชุมเมื่อวันที่ 27 เมษายน 2536 กองทัพเรือได้เสนอให้กองบัญชาการทหารสูงสุด พิจารณาแนวทางการแก้ไขปัญหาโดยกำหนดพื้นที่บริเวณปลายแหลมแสมสารประมาณ 500 ไร่ นั้น ให้ราษฎรเข้ามาอาศัยอยู่ร่วมกันซึ่งผู้บัญชาการทหารสูงสุดได้อนุมัติให้ใช้แนวทางการแก้ไขปัญหา ดังกล่าวและกองทัพเรือได้กำหนดมาตรการในการใช้แนวทางปฏิบัติเพิ่มเติมพร้อมแจ้งให้จังหวัดชลบุรี ทราบ ดังนี้ (ไพศาล ศุภธีระ, 2560 : 22)

1. กองทัพเรือยืนยันที่จะให้ทางจังหวัดชลบุรีเป็นเจ้าของเรื่องดำเนินการทั้งหมดตั้งแต่ การชี้แจงทำความเข้าใจกับราษฎร การโยกย้ายบ้านเรือนราษฎร การจัดให้ราษฎรเช่าที่ดิน การจัดการงบประมาณมาดำเนินการทั้งหมด

2. หากมีการออกเอกสารสิทธิ์ที่ดินให้แก่ราษฎรหลังจากได้พิสูจน์สอบสวนแล้ว ได้ความว่า ได้ครอบครองที่ดินมาก่อนพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินหวงห้ามฯ พ.ศ. 2479 มีผลบังคับใช้ จะต้องได้รับความยินยอมจากกองทัพเรือก่อน

3. ถ้าราษฎรไม่ยอมออกไปจากที่ดินที่บุกรุกหรือไม่ยอมย้ายไปอยู่ในพื้นที่ 500 ไร่ตามที่ กปร. ส่วนจังหวัดชลบุรีกำหนดภายในระยะเวลาอันควรให้ดำเนินคดีตามกฎหมายในอันดับแรก

4. การจัดที่ดินให้ราษฎรอยู่อาศัยบริเวณปลายแหลมแสมสารจะต้องจัดให้เฉพาะผู้มีรายชื่อ ที่ได้รับสำรวจไว้แล้วเท่านั้น ห้ามมิให้จัดที่ดินให้ราษฎรรายใหม่เพิ่มเติมเป็นอันขาด

5. พื้นที่ราษฎรบุกรุกปลูกพืชไร่ กองทัพเรือยินยอมให้ราษฎรเก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากพืช ไร่ภายในระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี จากนั้นห้ามมิให้ราษฎรเข้ามาดำเนินการใด ๆ ในพื้นที่อีก

ต่อมาราษฎรตำบลแสมสารยังร้องเรียนต่อคณะกรรมการปกครอง สภาผู้แทนราษฎร ว่าได้รับความเดือดร้อนเรื่องที่อยู่อาศัยและที่ทำกินเนื่องจากท้องที่ดังกล่าวอยู่ในเขตหวงห้ามไว้ใช้ ประโยชน์ในราชการกองทัพเรือตามพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดิน อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2479 จนนำไปสู่การประชุมและมีมติคณะกรรมการประสานการแก้ไขปัญหา บุกรุกที่ดินของรัฐส่วนกลาง (กปร. ส่วนกลาง) ครั้งที่ 17/2536 เมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน 2536 โดยที่ประชุมเห็นว่า ราษฎรผู้เช่าครอบครองที่ดินบริเวณเขตทรงสงวนนั้นไม่อาจยกขึ้นอ้างที่ว่า ครอบครองที่ดินบริเวณนี้มาก่อนพระราชกฤษฎีกาหวงห้ามที่ดิน พ.ศ. 2479 ต่อกองทัพเรือได้และต่อมา เมื่อพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518 ใช้บังคับที่ดินดังกล่าวจึงเป็นที่ราชพัสดุการดำเนินการใด ๆ ในที่ดินดังกล่าวจึงต้องดำเนินการตามกฎหมายว่าที่ราชพัสดุ จึงมีมติให้จังหวัดชลบุรีร่วมกับ กองทัพเรือช่วยกันชี้แจงให้ราษฎรเข้าใจและให้จัดราษฎรเข้าอยู่อาศัยโดยวิธีการจัดให้เช่า (ไพศาล ศุภธีระ, 2560 : 22-23)

หลังจากนั้นราษฎรตำบลแสมสารยังมีความพยายามเคลื่อนไหวอีกหลายครั้งให้มีการ ทบทวนแก้ไขโดยมีการทำหนังสือขอความเป็นธรรมต่อผู้ว่าราชการจังหวัดชลบุรี ในวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2537 และทำหนังสือขอความเป็นธรรมต่อปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีในวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2537 โดยเห็นว่ามติ กปร. ส่วนกลางที่ออกไปเมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2536 เป็นการรับฟังข้อมูลจากทางทหารเรือฝ่ายเดียวจึงอยากให้มีการประชุม กปร. ส่วนกลางใหม่โดยขอให้ รับฟังข้อมูลจากฝ่ายราษฎร นอกจากนี้ ในวันที่ 15 มีนาคม 2537 ราษฎรตำบลแสมสาร รวมทั้ง

กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 500 คน ยังได้เดินทางไปชุมนุมกันที่ศาลากลางจังหวัดชลบุรีเรียกร้องขอพบประธาน กปร. ส่วนกลาง เพื่อให้พิจารณาทบทวนมติ กปร. ส่วนกลางโดยขอให้ฟังความฝ่ายราษฎรด้วย (ไพศาล ศุภธีระ, 2560 : 25)

คณะกรรมการ กปร. ส่วนกลางจึงได้ประชุมพิจารณาปัญหาใหม่อีกครั้ง และมีมติในการประชุมครั้งที่ 5/2537 เมื่อวันที่ 8 เมษายน 2537 ให้กรมที่ดินระงับโครงการเดินสำรวจเพื่อออกโฉนดในท้องที่อำเภอบางละมุงไว้ก่อน ซึ่งขณะนั้นกองกำกับการเดินสำรวจฯ จังหวัดชลบุรีได้ดำเนินการเดินสำรวจออกโฉนดที่ดินในเขตท้องที่ตำบลสัตหีบ บางเสร่ นาจอมเทียน และพลูตาหลวง รวมทั้งสิ้น 19,044 แปลงแล้ว (ไพศาล ศุภธีระ, 2560 : 25)

ต่อมา กปร. ส่วนกลาง เห็นว่าปัญหาที่แสมสารเป็นปัญหาข้อกฎหมายจึงได้มีหนังสือสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ด่วนมากที่ นร1211/7078 ลงวันที่ 19 กรกฎาคม 2537 ทหารเรือข้อกฎหมายพิจารณาในประเด็นดังนี้ (ไพศาล ศุภธีระ, 2560 : 26-27)

1. ที่ดินทรงสงวนเป็นที่ราชพัสดุหรือไม่
2. กรณีราษฎรอาศัยในเขตทรงสงวนมาก่อนปี พ.ศ. 2465 หรือเข้ามาอาศัยในระหว่างปีพ.ศ. 2465-2479 โดยมีได้ขออนุญาตต่อกองทัพเรือและต่อมาได้มีพระราชกฤษฎีกา พ.ศ. 2479 กำหนดเขตหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าที่เขตทรงสงวนบางส่วน และครอบคลุมที่ดินที่ราษฎรครอบครองอยู่ก่อน ดังนั้น ราษฎรจะได้สิทธิในที่ดินโดยพิสูจน์ว่าอยู่มาก่อนพระราชกฤษฎีกา พ.ศ. 2479 ได้หรือไม่
3. กรณีราษฎรที่ครอบครองที่ดินอยู่ในเขตทรงสงวน (โดยมิขออนุญาตต่อกองทัพเรือ) แต่อยู่นอกเขต พรฎ. 2479 ราษฎรได้นำที่ดินที่ครอบครองไปขอเอกสารสิทธิและได้รับเอกสารสิทธิจากกรงที่ดินแล้วเป็นจำนวนมากจะถือว่าเอกสารสิทธิออกไปแล้วถูกต้องและชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ หากไม่ชอบด้วยกฎหมายดำเนินการอย่างไรจึงจะถูกต้อง จะให้กองทัพเรืออนุญาตหรือให้สัตยาบันย้อนหลังหรือไม่

ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2538 สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามีหนังสือด่วนมากที่ นร 0601/323 ลงวันที่ 6 มิถุนายน 2538 แจ้งผลการพิจารณาปัญหาที่สำนักงานปลัดนายกรัฐมนตรี ทหารเรือโดยมีความเห็นว่า (ไพศาล ศุภธีระ, 2560 : 27-28)

ประเด็นที่หนึ่งที่ว่า ที่ดินเขตทรงสงวนตามพระบรมราชโองการ พ.ศ. 2465 เป็นที่ราชพัสดุหรือไม่ คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ 2) พิจารณาแล้วมีความเห็นว่าที่ดินในเขตทรงสงวน ตามพระบรมราชโองการ พ.ศ. 2465 ไม่มีลักษณะเป็นที่ดินที่ใช้ประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะพระบรมราชโองการ พ.ศ. 2465 ได้กำหนดให้คนไทยเข้าจับจองทำประโยชน์ได้โดยขออนุญาตต่อกองทัพเรือ ดังนั้น ที่ดินในเขตทรงสงวน จึงไม่เป็นที่ราชพัสดุตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518

ประเด็นที่สองที่ว่า กองทัพเรืออ้างว่าแนวเขตพระราชทานกรรมสิทธิ์ตามที่กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ทรงขอพระราชทานจากรัชกาลที่ 6 คือ เส้นดินสอดสีแดง แต่ต่อมาได้มีการกำหนดเขตพระราชทานโดยคณะรัฐมนตรีเสียใหม่ซึ่งได้แก่ เส้นสีแดงทางด้านใต้สุดตามรูปแผนที่ ในกรณีเช่นนี้จะควรยึดถือแนวเขตใดเป็นเขตพระราชทานกรรมสิทธิ์จึงจะถูกต้อง คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ 2) ได้พิจารณาเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับแนวเขตที่ดินที่เรียกว่า เขตพระราชทาน

แล้วเห็นว่า แนวเขตที่ดินเขตพระราชทานนั้นเป็นปัญหาที่คณะรัฐมนตรีได้พิจารณาและมีมติไปแล้ว จึงเห็นว่าไม่สมควรที่จะต้องพิจารณาให้ความเห็น

ประเด็นที่สามที่ว่า กรณีราษฎรที่อยู่อาศัยในเขตทรงสงวนโดยมิได้ขออนุญาตต่อกองทัพอากาศ แต่อยู่นอกเขตพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดิน พ.ศ. 2479 ปรากฏว่า ราษฎรได้นำที่ดินที่ตนครอบครองไปขออนุญาตออกเอกสารสิทธิไปแล้วจำนวนมากและปรากฏหลักฐานข้อมูลจากเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดชลบุรี สาขาสัตหีบว่าในเขตทรงสงวนได้มีการออก น.ส.3 ก แล้วจำนวน 13,578 แปลง ออกโฉนดที่ดินแล้วจำนวน 1,483 แปลง จะถือว่าเอกสารสิทธิดังกล่าวออกโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ หากไม่ชอบด้วยกฎหมายจะดำเนินการอย่างไรจึงจะถูกต้องจะให้กองทัพอากาศหรือให้สัตยาบันย้อนหลังได้หรือไม่ คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ 2) พิจารณาเห็นว่า การครอบครองที่ดินในเขตทรงสงวนเป็นการครอบครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายเพราะไม่ได้ปฏิบัติตามพระบรมราชโองการฯ ที่กำหนดให้กระทรวงทหารเรือเป็นผู้มีอำนาจให้ราษฎรเข้าไปครอบครองในเขตทรงสงวน ดังนั้น การที่ราษฎรได้นำที่ดินที่ตนครอบครองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายไปขออนุญาตออกเอกสารสิทธิตามประมวลกฎหมายที่ดินและกรมที่ดินได้ออกเอกสารสิทธิให้ตามคำขอจึงเป็นเอกสารสิทธิในที่ดินที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งเจ้าพนักงานที่ดินจะต้องดำเนินการต่อไปตามมาตรา 61 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ในส่วนที่เกี่ยวกับกองทัพอากาศ ถ้ากองทัพอากาศประสงค์จะแก้ปัญหาการออกเอกสารสิทธิโดยไม่ได้รับอนุญาตจากกองทัพอากาศให้ยุติลง กองทัพอากาศจะพิจารณาอนุญาตการครอบครองที่ดินในเขตทรงสงวนเป็นราย ๆ ไปก็ย่อมกระทำได้เพราะพระบรมราชโองการฯ ไม่ได้กำหนดเงื่อนไขเวลาในการอนุญาตไว้

ประเด็นที่สี่ที่ว่า เนื่องจากเอกสารสิทธิที่เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดชลบุรี สาขาสัตหีบ ออกให้กับราษฎรตามข้อหาหรือ 3 บางแปลงได้รับอนุญาตจากผู้บังคับบัญชาการฐานทัพเรือสัตหีบว่าไม่ขัดข้องใน การออกเอกสารสิทธิในบริเวณเขตทรงสงวน ผู้บังคับบัญชาการฐานทัพเรือสัตหีบจะมีอำนาจอนุญาตหรือไม่ หากไม่มีอำนาจอนุญาต ผู้ใดจะเป็นผู้มีอำนาจอนุญาต คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ 2) ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้แทนกองทัพอากาศที่มีอำนาจอนุญาตให้ราษฎรเข้าจับจองทำประโยชน์ในเขตทรงสงวนได้ คือ ผู้บังคับบัญชาทหารเรือ มิใช่ผู้บัญชาการฐานทัพเรือสัตหีบ เว้นแต่ผู้บัญชาการฐานทัพเรือสัตหีบจะได้รับมอบอำนาจจากผู้บัญชาการทหารเรือโดยถูกต้องตามกฎหมาย

ประเด็นที่ห้าที่ว่า กรณีราษฎรที่ครอบครองอยู่อาศัยในเขตทรงสงวนมาก่อน พ.ศ. 2465 หรือเข้ามาอยู่อาศัยระหว่าง พ.ศ. 2465-2479 โดยมิได้ขออนุญาตต่อกองทัพอากาศและต่อมาได้มีพระราชกฤษฎีกา พ.ศ. 2479 กำหนดเขตหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าที่เขตทรงสงวนบางส่วนและครอบคลุมที่ราษฎรครอบครองอยู่ก่อน ฉะนั้น ราษฎรที่อยู่มาก่อนพระราชกฤษฎีกา พ.ศ. 2479 จะมีสิทธิในที่ดินหรือไม่ คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ 2) พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่า พ.ศ. 2479 ย่อมไม่มีผลกระทบต่อสิทธิของราษฎรที่มีอยู่ก่อนพระบรมราชโองการ พ.ศ. 2465 แต่สำหรับกรณีราษฎรที่เข้าอยู่อาศัยหลัง พ.ศ. 2465 แต่ก่อนพระราชกฤษฎีกา พ.ศ. 2479 โดยมิได้ขออนุญาตกองทัพอากาศจะมีสิทธิในที่ดินนั้นหรือไม่ คณะกรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ 2 มีความเห็นว่า ราษฎรที่เข้าครอบครองที่ดินในเขตทรงสงวนก่อนมีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าออกมาที่ที่ดินที่ราษฎร

ครอบครองอยู่ หากราษฎรที่ครอบครองอยู่ก่อนพระราชกฤษฎีกา พ.ศ. 2479 ได้รับอนุญาตจาก กองทัพเรือโดยถูกต้อง พระราชกฤษฎีกา พ.ศ. 2479 ย่อมไม่กระทบกระเทือนสิทธิของราษฎรที่อยู่ มาก่อน เพราะราษฎรดังกล่าวได้ปฏิบัติถูกต้องตามขั้นตอนที่พระบรมราชโองการ พ.ศ. 2465 กำหนดไว้ แต่สำหรับราษฎรที่เข้าครอบครองทำประโยชน์ในเขตทรงสงวนโดยไม่ได้รับอนุญาตจาก กองทัพเรือก่อนแม้ราษฎรดังกล่าวจะเข้าครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินก่อนมีพระราชกฤษฎีกา พ.ศ. 2479 ราษฎรผู้นั้นก็ไม่มีสิทธิจะยกขึ้นอ้างต่อกองทัพเรือได้เพราะเป็นการครอบครองที่ไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย

อย่างไรก็ดี ผลจากการหารือต่อคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เห็นว่า ความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาในประเด็นที่ 3 ที่วินิจฉัยเกี่ยวกับเอกสารสิทธิในที่ดิน ที่ออกในเขตทรงสงวนว่าน่าจะมีปัญหาในการปฏิบัติจึงนำเสนอให้ กปร. ส่วนกลางพิจารณาอีกครั้งใน การประชุมครั้งที่ 6/2538 เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2538 และที่ประชุมเห็นว่าควรให้กองทัพเรือและ กรมที่ดินร่วมกันแก้ไขปัญหาดังกล่าวตามแนวทางวินิจฉัยของคณะกรรมการกฤษฎีกาโดยเร็ว เนื่องจากทำให้ สถานการณ์เกี่ยวกับเอกสารสิทธิที่ดินของอำเภอสตูลหวั่นไหวไปกว่าเดิมเมื่อมีการระงับการออกโฉนด แก่ราษฎรใน ปีพ.ศ. 2536 เพราะผลของการตอบข้อหารือของคณะกรรมการกฤษฎีกาและการแจ้งมติ ที่ประชุม กปร. ส่วนกลาง เท่ากับเป็นการชี้ว่าเอกสารสิทธิที่ประชาชนเคยขอออกมาเป็นเอกสารสิทธิ ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายต้องถูกเพิกถอนตามมาตรา 61 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน (ไพศาล ศุภธีระ, 2560 : 29)

ในขณะที่ชาวแสมสารยังคงเคลื่อนไหวเรียกร้องสิทธิในที่ดินทรงสงวนอยู่นั้นในส่วนของ ราษฎรอเภอสตูล 4 ตำบล ยกเว้นตำบลแสมสารกลับพบว่า สถานการณ์เรื่องกรรมสิทธิ์ที่ดินได้รับการ คลี่คลายและผ่อนปรน กล่าวคือ เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2541 กองทัพเรือสตูลได้มีคำสั่ง (เฉพาะ) ที่ 424/2541 จัดตั้งสำนักงานคณะทำงานตรวจสอบการจับจองที่ดินในเขตทรงสงวน อำเภอสตูล จังหวัดสตูลบุรี โดยมีรองผู้อำนวยการกองกิจการพิเศษ ฐานทัพเรือสตูล เป็นหัวหน้าคณะทำงาน สำนักงานดังกล่าวเริ่มพิจารณาใบคำร้องขออนุญาตจับจองของราษฎรที่ยื่นขออนุญาตโดยเสนอ กองทัพเรือครั้งแรก เมื่อวันที่ 27 มกราคม 2542 ซึ่งจะมีการประชุมพิจารณาประมาณ 1 เดือน ต่อครั้ง ราษฎรที่ยื่นคำร้องขอจับจองมีจำนวน 22,521 แปลง กองทัพเรืออนุญาตแล้ว 21,281 แปลง ค้างอยู่เดิมจำนวน 1,003 แปลง คำร้องขออนุญาตใหม่จำนวน 237 แปลง รวมค้างการพิจารณา คำร้องทั้งสิ้น 1,240 แปลง (ยูจ พิจิตรชุมพล, 2549 : 19-20)

ผู้ยื่นคำขออนุญาตออกโฉนดในพื้นที่ตำบลสตูล ตำบลจอมเทียน ตำบลบางเสร่ และตำบล พลุตาหลวง สามารถได้รับเอกสารสิทธิเป็นโฉนดทั้งหมดเมื่อกรมที่ดินได้มีหนังสือแจ้งแนวทางปฏิบัติ ตามหนังสือของคณะกรรมการกฤษฎีกาในปี 2542 ที่แจ้งผลการวินิจฉัยเรื่องรื้อร้องทุกข์ของชาวบ้าน ดังข้อความที่ว่า (ไพศาล ศุภธีระ, 2560 : 29-30)

1. ที่ดินรายใดที่มีราษฎรขออนุญาตออกโฉนดที่ดินแต่มีการโต้แย้งว่า เขตพระราชทานหรือ เขตทรงสงวน หากปรากฏว่าอยู่นอกเขตดังกล่าวและบุคคลอาจได้สิทธิในที่ดินนั้นตามประมวล กฎหมายที่ดินให้กรมที่ดินเร่งดำเนินการออกโฉนดที่ดินให้แก่ผู้ขอโดยเร็ว

2. ที่ดินรายใดที่มีราษฎรขออนุญาตออกโฉนดที่ดินและอยู่นอกเขตพระราชทานแต่อยู่ในเขต ทรงสงวนและบุคคลได้รับสิทธิในที่ดินนั้นตามประมวลกฎหมายที่ดิน หากข้อเท็จจริงปรากฏว่า

2.1 ผู้บัญชาการทหารเรือได้มีหนังสือถึงสำนักงานที่ดินจังหวัดชลบุรีหรือเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจเกี่ยวกับการออกเอกสารสิทธิภายหลังวันที่ 26 สิงหาคม 2517 ซึ่งเป็นวันที่ผู้บัญชาการทหารเรือ ลงนามสั่งการ แจ้งไม่ขัดข้องในการดำเนินการเพื่อออกเอกสารสิทธิหรือโฉนดที่ดินสำหรับราษฎรผู้มาขอเอกสารสิทธิหรือโฉนดที่ดินให้กรมที่ดินและจังหวัดชลบุรีเร่งดำเนินการออกโฉนดที่ดินให้แก่ผู้ขอโดยเร็วโดยไม่จำเป็นต้องให้กองทัพเรือพิจารณาอนุญาตให้จับจองที่ดิน

2.2 ผู้บัญชาการฐานทัพเรือสัตหีบผู้ได้รับมอบอำนาจจากผู้บัญชาการทหารเรือยังไม่เคยมีหนังสือถึงสำนักงานที่ดินจังหวัดชลบุรีหรือเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการออกเอกสารสิทธิ แจ้งไม่ขัดข้องตาม 2.1 ให้กรมที่ดินและจังหวัดชลบุรีแจ้งให้ราษฎรผู้ขอออกโฉนดที่ดินยื่นคำขออนุญาตที่ดินที่ตนครอบครองต่อกองทัพเรือและให้ผู้บัญชาการทหารเรือหรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจจากผู้บัญชาการทหารเรืออนุญาตให้จับจองที่ดินหรือแจ้งไม่ขัดข้องตามข้อ 2.1 แล้ว ให้กรมที่ดินและจังหวัดชลบุรีเร่งดำเนินการออกโฉนดที่ดินให้แก่ผู้ขอโดยเร็ว

12 กันยายน 2548 กองทัพเรือได้มีการสั่งการให้ฐานทัพเรือสัตหีบและคณะกรรมการพิจารณาการอนุญาตให้ราษฎรจับจองที่ดินทรงสงวนเสนอขออนุมัติหลักเกณฑ์ในการพิจารณาอนุญาตให้ราษฎรจับจองที่ดินในเขตทรงสงวนได้ซึ่งอยู่ระหว่างการดำเนินการ (ยุจ พิจิตรชุมพล, 2549 : 20)

ดังนั้น ในวันที่ 7 มกราคม 2557 กองทัพเรือจึงได้ประกาศหลักเกณฑ์ในการอนุญาตให้ราษฎรจับจองที่ดินในเขตทรงสงวน อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ในราชกิจจานุเบกษาโดยกำหนดหลักเกณฑ์ในการอนุญาตดังนี้ (ประกาศกองทัพเรือ เรื่อง หลักเกณฑ์ในการอนุญาตให้ราษฎรจับจองที่ดินในเขตทรงสงวน อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี, 2557)

1. ราษฎรที่ขออนุญาตจับจองที่ดินในเขตทรงสงวน ต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทย หรือถ้าเป็นนิติบุคคล ต้องมีผู้มีสัญชาติไทยเป็นผู้ถือหุ้นส่วนใหญ่ตามสัดส่วนที่กฎหมายกำหนด

2. ที่ดินที่ราษฎรยื่นขออนุญาตจับจองที่ดินในเขตทรงสงวน ต้องไม่เป็นที่ราชพัสดุที่หวงห้าม ที่สาธารณประโยชน์ หรือที่ดินของรัฐทุกประเภท กรณีที่ดินนั้นมีข้อพิพาทกับส่วนราชการใด ต้องมีผลการพิสูจน์สิทธิที่ดินจากคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐจังหวัด (กบร. จังหวัด) หรือคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (กบร.) รวมทั้งส่วนราชการที่เป็นคู่กรณี มีความเห็นพ้องด้วยกับมติของ กบร. จังหวัด หรือ กบร. ว่าที่ดินเป็นของราษฎรหรือมีคำพิพากษา ของศาลถึงที่สุดว่าที่ดินดังกล่าวเป็นของราษฎร

3. ที่ดินที่ราษฎรยื่นขออนุญาตจับจองในเขตทรงสงวน ต้องไม่เป็นที่เขา ที่ภูเขา และบริเวณชล 40 เมตร รอบที่เขา ที่ภูเขา ตามแผนที่แสดงขอบเขตที่เขา ที่ภูเขา และพื้นที่ที่มีความลาดชันเกิน ร้อยละ 35 อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี UTM GRID ระวัง 5134 I และระวัง 5134 II ซึ่งกรมพัฒนาที่ดินจัดทำขึ้นในปี พ.ศ. 2546 (แผนที่ฉบับที่ 2) ทั้งนี้ ในกรณีที่ดินที่ราษฎรยื่นจับจองเป็นที่คาบเกี่ยวกับที่เขา ที่ภูเขา และบริเวณชล 40 เมตร รอบที่เขา ที่ภูเขา และพื้นที่ที่มีความลาดชันเกินร้อยละ 35 อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี คณะกรรมการพิจารณาการอนุญาตให้ราษฎรจับจองที่ดินในเขตทรงสงวน อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี จะเสนอกองทัพเรือเพื่ออนุญาตให้จับจองเฉพาะที่ดินที่อยู่นอกเขตดังกล่าว

4. ราษฎรที่ยื่นคำร้องขอจับจองที่ดินในเขตทรงสงวน โดยได้นำเจ้าหน้าที่ของคณะทำงานตรวจสอบการจับจองที่ดินในเขตทรงสงวน อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ไปตรวจสอบที่ดินแล้ว เจ้าหน้าที่คณะทำงานตรวจสอบการจับจองที่ดินในเขตทรงสงวน อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี คาดว่า หน้า 29 เล่ม 131 ตอนพิเศษ 2 ง ราชกิจจานุเบกษา 7 มกราคม 2557 จะเป็นที่ดินที่มีปัญหา หรือเป็นที่เขา ที่ภูเขา และปริมาตร 40 เมตร รอบที่เขา ที่ภูเขา ตามแผนที่ แสดงขอบเขตที่เขา ที่ภูเขา และพื้นที่ที่มีความลาดชันเกินร้อยละ 35 อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี UTM GRID ระวัง 5134 I และ ระวัง 5134 II ซึ่งกรมพัฒนาที่ดินจัดทำขึ้นในปี พ.ศ. 2546 (แผนที่ฉบับที่ 2)

ให้ราษฎรไปยื่นเรื่องขอรังวัดตรวจสอบแนวเขตกับสำนักงานที่ดินจังหวัดชลบุรี สาขาสัตหีบ เพื่อให้ได้ค่าพิภคที่ตั้งของแปลงที่ดินที่ถูกต้องแล้วให้ราษฎรมายื่นคำร้องขอจับจองที่ดิน ในเขตทรงสงวนตามขั้นตอนต่อไป

5. ราษฎรที่ยื่นคำร้องขอจับจองที่ดินในเขตทรงสงวนแล้ว มิได้นำเจ้าหน้าที่คณะทำงานตรวจสอบการจับจองที่ดินในเขตทรงสงวน อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ไปตรวจสอบที่ดิน หรือเจ้าหน้าที่คณะทำงานตรวจสอบการจับจองที่ดินในเขตทรงสงวน อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ไม่สามารถติดต่อราษฎรมาดำเนินการนำตรวจสอบที่ดินได้ภายในระยะเวลา 30 วัน นับตั้งแต่วันที่เจ้าหน้าที่มีหนังสือแจ้งให้ทราบ คณะกรรมการพิจารณาการอนุญาตให้ราษฎรจับจองที่ดินในเขตทรงสงวน อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี จะยกเลิกคำร้องดังกล่าว และจำหน่ายออกจากบัญชีการรับคำร้องต่อไป

6. ที่ดินที่ราษฎรได้รับอนุญาตจากกองทัพเรือให้จับจองในเขตทรงสงวนแล้ว ยังคงเป็นที่ดินทรงสงวน โดยกองทัพเรือขอสงวนสิทธิ หากตรวจพบภายหลังว่า ที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้จับจองไม่เป็นไปตามเงื่อนไข ในข้อ 1-4 กองทัพเรือจะเพิกถอนการอนุญาต รวมทั้งจะเสนอกฎที่ดินเพิกถอนหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินโดยราษฎรไม่มีสิทธิโต้แย้งหรือเรียกร้องค่าเสียหายใด ๆ

4.3 ช่วงปัญหาข้อพิพาทที่ดินทรงสงวนของตำบลแสมสารทับซ้อนกับปัญหาเขตหวงห้ามสำหรับราชการทหารเรือ พ.ศ. 2538-2562

หนังสือคณะกรรมการกฤษฎีกาในปี พ.ศ. 2542 มีผลให้ปัญหาการออกเอกสารสิทธิตามที่กรมที่ดินมีการเดินสำรวจนั้นได้รับการผ่อนปรนคลี่คลายขึ้นในกลุ่มประชาชนอำเภอสัตหีบอีก 4 ตำบล ยกเว้นตำบลแสมสาร คือ ตำบลสัตหีบ ตำบลนาจอมเทียน ตำบลบางเสร่ และตำบลพลูตาหลวง ต่างก็ได้รับเอกสารสิทธิที่เป็นโฉนดที่ดินทั้งหมดมีแต่เพียงประชาชนตำบลแสมสารเท่านั้นที่ไม่สามารถนำเอกสารสิทธิที่ส่วนใหญ่เป็น ส.ค.1 มาออกโฉนดได้ นอกจากนี้ ทางฐานทัพเรือสัตหีบก็ยังมีนโยบายที่จะอพยพประชาชนที่อยู่เขตหวงห้ามตามพระราชกฤษฎีกา พ.ศ. 2479 ออกไปด้วย ดังนั้น จึงยังมีการคัดค้านจากประชาชนตำบลแสมสารทั้งเรียกร้องขอพิสูจน์สิทธิและนำเอกสาร ส.ค.1 มาออกโฉนดต่อไปแต่เพียงตำบลเดียว ความขัดแย้งระหว่างทหารเรือกับประชาชนชาวแสมสารยังคงยืดเยื้อเรื้อรังจนถึงปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากเหตุการณ์ต่อไปนี้

ทหารเรือได้เริ่มดำเนินการผลักดันประชาชนที่ถือว่าบุกรุกที่ดินของกองทัพเรือในขณะเดียวกันก็นำเสนอแนวคิดการให้เช่าที่ดินโดยชาวแสมสารจะไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิดังจะเห็นได้จากเมื่อวันที่ 31 มกราคม 2559 ที่ศูนย์ปฏิบัติการแก้ไข ปัญหาการบุกรุกที่ดินแสมสาร ตำบล

แสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี นาวาเอกสุวัจ ดอนสกุล ผู้อำนวยการกองยุทธการและข่าว ฐานทัพเรือสัตหีบ พร้อมด้วย นาวาเอก อธิคม เลาหะกุล รองผู้อำนวยการกองอำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อย ฐานทัพเรือสัตหีบ ได้เดินทางไปตรวจเยี่ยม สอบถามปัญหาเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ เกี่ยวกับ ปัญหาการบุกรุกที่ดินในพื้นที่ตำบลแสมสาร

นาวาเอกสุวัจ กล่าวว่าหลังจากที่กองทัพเรือ ได้มีคำสั่ง ให้ฐานทัพเรือสัตหีบ ตั้งคณะกรรมการ ลงตรวจสอบ กลุ่มผู้มีอิทธิพลที่เข้าไปรุกที่ดินเพื่อดำเนินการก่อสร้างรีสอร์ท ร้านอาหาร หรือในเชิงธุรกิจ ซึ่งในปัจจุบันมีการรุกที่ไปมากกว่าเดิมซึ่งจะส่งผลเสียให้กับประเทศชาติ โดยทางฐานทัพเรือสัตหีบ ซึ่งในเบื้องต้นจะเน้นเหตุซึ่งหน้ากรณีที่ดินชายทะเลไปทำธุรกิจ ร้านอาหาร และกำลังก่อสร้างรีสอร์ท และสั่งระงับการก่อสร้างเด็ดขาด โดยจะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องแจ้งดำเนินคดีกับเจ้าของหรือผู้เกี่ยวข้องที่รุกที่ดิน ส่วนรีสอร์ทหรือร้านอาหารที่สร้างไปแล้ว ก่อนหน้าก็จะดำเนินคดีตามขั้นตอนกฎหมายย้อนหลังเช่นกัน ส่วนกรณีประชาชนหรือชาวบ้านที่ปลูกบ้านอยู่อาศัยไม่ต้องกังวลเพราะทางเจ้าหน้าที่ได้ผ่อนผันให้อยู่อาศัยได้ตามปกติ ไม่มีการขับไล่โดยเด็ดขาด

นอกจากนี้ นาวาเอก อธิคม เลาหะกุล รองผู้อำนวยการกองอำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อย ฐานทัพเรือสัตหีบยังได้กล่าวเพิ่มเติมอีกว่า ฐานทัพเรือสัตหีบ มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง ศูนย์ปฏิบัติการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินแสมสาร เพื่อเป็นการให้ประชาชนที่อยู่อาศัยในอดีตและผู้ที่ยุติการในปัจจุบัน มาแสดงตัวกับทางศูนย์ปฏิบัติการ เพื่อที่จะลงในรายละเอียดว่าพื้นที่ที่บุกรุกหรือพื้นที่ที่ท่านครอบครองในปัจจุบันเป็นพื้นที่เท่าไร และในกรณีที่กองทัพเรือมีนโยบายให้เช่า และท่านมีเจตจำนง จะเช่ากับกองทัพเรือหรือไม่ แต่ถ้าท่านไม่มีเจตจำนง จะเช่าหรือแสดงตัวกับทางกองทัพเรือ อนาคตถ้าอาจถูกตัดสิทธิ์ในการเช่ากับกองทัพเรือก็ได้และถูกฟ้องขับไล่ หากชาวบ้านทราบข้อเท็จจริงดังกล่าวแล้ว สามารถที่จะตัดสินใจทำสัญญาเช่ากับทางราชการ และเรื่องการขออนุญาตการอยู่อาศัย การขอน้ำ ขอฟไฟ การกู้ธนาคาร ก็จะทำให้ได้โดยถูกกฎหมาย (กรมกิจการพลเรือนทหารเรือ, 31 มกราคม 2559)

12 กรกฎาคม 2559 พลเรือเอก ณะ อารีนิจ ผู้บัญชาการทหารเรือ และนายจักรกฤตศุก์ พาราพันธกุล อธิบดีกรมธนารักษ์ ร่วมลงนามบันทึกข้อตกลงการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดุที่อยู่ในความครอบครองดูแลของกองทัพเรือในพื้นที่ตำบลแสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ณ ห้องรับรองกองบัญชาการกองทัพเรือ อาคารกองบัญชาการ พื้นที่พระราชวังเดิม เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2559 (อาร์วายทีไนน์, 12 กรกฎาคม 2559)

ตั้งนั้น ประชาชนชาวแสมสารจึงได้ตอบโต้การเคลื่อนไหวของทหารเรือโดยการตั้ง คณะกรรมาธิการสิทธิมนุษยชนซึ่งเป็นองค์กรอิสระเข้ามาสนับสนุนในทางของประชาชน กล่าวคือ เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2559 นางเตือนใจ ดีเทศน์ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) และประธาน ประธานอนุกรรมการด้านสิทธิชุมชนและฐานทรัพยากรได้ลงพื้นที่พบตัวแทนภาคประชาชนชุมชนตำบลแสมสารกว่า 500 คน ณ วัดช่องแสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี เพื่อรับฟังข้อเท็จจริงจากกลุ่มประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนกรณี ฐานทัพเรือสัตหีบ ประกาศขึ้นทะเบียนที่ดินในตำบลแสมสาร เป็นที่ราชพัสดุ และเตรียมปรับนโยบายในพื้นที่เพื่อให้ประชาชนเช่าอาศัย และพื้นที่ทำกิน นายเสน่ห์ พิทักษ์กรรม ผู้นำชาวแสมสารในฐานะอดีตสมาชิกสภาจังหวัดชลบุรี และอดีตกำนันตำบล

แสมสารได้นำเสนอข้อมูลต่อ กสม. ว่า ในการต่อสู้เรื่องที่ดินระหว่างประชาชนกับฐานทัพเรือที่มีมานานนั้น ปรากฏว่าในปัจจุบันฐานทัพเรือสัตหีบรุกหนักในการลงพื้นที่ทำรังวัด ประกาศเขตที่ดินราชพัสดุและมีการออกคำสั่งให้ชาวบ้านไปลงชื่อเพื่อขอเช่าพื้นที่ ซึ่งมีประชาชนบางส่วนเข้าไปลงชื่อ จากนั้นทหารเรือในพื้นที่ก็เริ่มดำเนินการติดป้ายกันเขต ทั้งที่ก่อนหน้านี้ชาวบ้านได้เจรจาแล้วและอยู่ระหว่างกระบวนการขอยื่นพิสูจน์สิทธิ (สำนักข่าวชายขอบ, 14 กรกฎาคม 2559)

นอกจากนี้ นายเสนห์ยังได้กล่าวอีกว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่ครอบครองที่ดินทำกินที่ถูกต้องในแบบเอกสาร ส.ค.1 ก่อนปี พ.ศ. 2479 แต่ทหารเรือกลับไม่รอผลการพิสูจน์สิทธิ พร้อมทั้งแจ้งความดำเนินคดีต่อชาวบ้าน 7 ราย ชื้อหาบุกรุกที่ดินราชพัสดุ และรุกล้ำน่านน้ำ ซึ่งขณะนี้ก็อยู่ระหว่างการสอบสวนทำให้ชาวบ้านไม่พอใจ จึงได้ร้องเรียนไปยังศูนย์ดำรงธรรม และร้องเรียนหน่วยงานรัฐอีกหลายแห่ง แต่ยังไม่เห็นหน่วยงานใดเข้ามาดำเนินการ ชาวบ้านที่ได้รับความเดือดร้อนกว่า 6,000 คน จึงได้ลงชื่อเพื่อร้องเรียน กสม. เพื่อขอให้เข้ามาตรวจสอบการดำเนินการของทหารเรือและประสานงานกับทหารเรือเพื่อหยุดคำสั่งประกาศเขตราชพัสดุ จนกว่ากระบวนการพิสูจน์สิทธิจะเสร็จสิ้น

นายเสนห์ยังได้ตอบโต้มาตรการผลักดันผู้บุกรุกของทหารเรือว่า ทหารเรือมักอ้างว่าประชาชนเป็นนายทุนใหญ่ที่บุกรุกที่ดินเพื่อนำไปสร้างรีสอร์ท ที่พักหรือร้านอาหาร ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วชาวบ้านแสมสารเป็นคนเก่าแก่ของชุมชนแสมสารที่มีอายุไม่ต่ำกว่า 100 ปี ดังนั้น ในปัจจุบันชาวบ้านแสมสารจึงมีอาชีพปลูกยูคาลิปตัส ข้าว มันสำปะหลัง และพืชผลไม้อื่น แต่บางส่วนปรับตัวให้เข้ากับการท่องเที่ยวโดยหันมาทำธุรกิจเล็กๆ ที่เป็นรายได้ระดับท้องถิ่นและมีการรวมกองทุนส่วนกลางเพื่อพัฒนาชุมชนต่อเนื่องดังคำกล่าวที่ว่า (สำนักข่าวชายขอบ, 14 กรกฎาคม 2559)

“อะอะก็หาว่าเราเป็นนายทุน ทั้งที่ชาวบ้านครอบครองเฉลี่ยครัวเรือนละ 5-20 ไร่ บางวันก็ยิงปืนขึ้นฟ้า จนชาวบ้านเก็บปลอกกระสุนได้จำนวนมาก แต่ทหารอ้างว่าซ้อมรบ บางวันก็ถือปืนมาลาดตระเวน ในชุมชนทั้งที่ชุมชนอยู่อย่างสงบ ทำอย่างนี้เท่ากับว่าพยายามสร้างความไม่สงบให้เราอยู่ไม่ได้”

นอกจากนายเสนห์แล้วยังมีนายสมโภชน์ สวัสดิ์ ซึ่งถือว่าเป็นตัวแทนชาวบ้านได้เสนอเพิ่มเติมอีกว่าชาวบ้านแสมสารเคยโดนผลักดันให้อพยพมาแล้วครั้งหนึ่งก่อนมาตั้งชุมชนในปัจจุบันเดิมทีในแผนที่มณฑลปราจีน แสมสารมีที่ดินกว่า 1,900 ไร่ ที่ดินเพื่อทำประโยชน์นั้นมีราว 1,700 ไร่ ส่วนอีก 200 ไร่ ปัจจุบันเป็นที่ในความดูแลของฐานทัพเรือสัตหีบ ในอดีตก่อนที่จะมีการตั้งฐานทัพเรือสัตหีบนั้น ชาวบ้านได้ทำประมงพื้นบ้านมานาน แต่ถูกผลักดันให้อพยพออกไป เนื่องจากฐานทัพเรือต้องการสร้างพื้นที่เพื่อดำเนินทางราชการ และปัจจุบันกลายเป็นฐานทัพเรือถาวร การที่ชาวแสมสารไม่ได้ออกมาคัดค้านการกระทำของทหารเรือตั้งแต่แรกเนื่องจากเห็นว่าเป็นงานของราชการ นอกจากนี้ ในช่วงแรกชาวบ้านเองมีสัมพันธที่ดีกับทหารเรือมาโดยตลอด จึงยอมสละที่ดิน ส.ค.1 ให้ และชาวบ้านบางส่วนได้รับค่าชดเชยในทรัพย์สินเป็นค่าต้นไม้ ค่าเรือถอน ซึ่งขณะนั้นชาวบ้าน

รายได้ไม่ยอม ทหารก็มีการเริ่มวางแผนฝึกรบ เพื่อแสดงให้เห็นว่าพื้นที่ฐานทัพนั้นมีสิ่งรบกวนตลอดเวลา จนชาวบ้านต้องยอมออกมาจากชุมชน

นายสมโภชน์ยังกล่าวอีกว่า ในปัจจุบันนี้ การที่ทหารเข้ามาแบ่งโซนเป็น 3 โซน โดยให้โซนที่ 1 ปล่อยให้เช่าในราคาตารางวาละ 50 สตางค์ โซนที่ 2 เอาคืนเป็นที่ราชพัสดุเพื่อใช้ในราชการ โซนที่ 3 ให้เช่าแต่ไม่บอกราคา ซึ่งโซนสุดท้ายนี้ชาวบ้านกังวลว่าเป็นการเปิดโซนธุรกิจ และพาณิชย์มากกว่า เนื่องจากช่วง 2-3 ปี นี้ ชาวบ้านพบว่า พฤติกรรมเรือเฟอร์รี่ที่ดำเนินการโดยครอบครัวทหาร บางรายได้เริ่มให้บริการต่างชาติ และรับลูกค้าเกินจำนวนที่กำหนด โดยนายสมโภชน์ไม่แน่ใจว่าการขึ้นทะเบียนราชพัสดุนั้นจะโปร่งใสหรือไม่ หรือเป็นไปเพื่อประโยชน์บางกลุ่ม

นางเตือนใจ ในฐานะตัวแทนของ กสม. ได้ตอบสนองข้อเรียกร้องของชาวบ้านโดยจะดำเนินการส่งจดหมายถึงผู้บังคับบัญชาฐานทัพเรือสัตหีบ เพื่อขอความร่วมมือเรื่องชะลอการดำเนินคดี และขอความร่วมมือกรณีการใช้อาวุธปืนในชุมชน เพราะเข้าใจว่าชาวบ้านอาจจะกังวลแต่ยังไม่ทราบว่าเจตนาจริงของทหารในการยิงปืนคืออะไร ส่วนกรณีการเจรจาอย่างเป็นทางการกับฝ่ายฐานทัพเรือสัตหีบนั้น ทาง กสม. จะนัดวันเจรจาโดยเร็วที่สุด เพื่อหาทางออกต่อไป เพราะถึงอย่างไรชาวบ้านก็อยู่ระหว่างกระบวนการพิสูจน์สิทธิ์ (สำนักข่าวชายขอบ, 14 กรกฎาคม 2559)

อย่างไรก็ดี การเคลื่อนไหวของชาวบ้านแสมสารผ่านคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนก็ไม่ใช่เป็นผลสำเร็จเมื่อวันที่ 14 กันยายน 2559 พล.ท.จุมพล ลุมพิกานนท์ รองเสนาธิการทหารเรือ และโฆษกกองทัพเรือ ได้ออกมาชี้แจงเรื่อง ทหารเรือยึดพื้นที่ราชพัสดุว่า เขตที่ดินในพื้นที่สัตหีบแบ่งเป็น 2 ตอน คือ ส่วนที่ดินเรียกว่า ที่พระราชทาน เป็นเอกสิทธิ์ขาดทหารเรือ ตอนที่ 2 ไม่หวงห้าม แต่ไม่อนุญาตให้ชาวต่างประเทศจับจองหรือรับซื้อ ดังนั้น ทหารเรือจึงมีอำนาจอนุญาตแก่ผู้ที่จับจองทำไร่นา และหากทางได้ตามสมควร ซึ่งไม่เกินขีดขั้น พ.ร.บ.การตัดไม้ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานให้เมื่อวันที่ 16 กันยายน 2465 นอกจากนี้ ทหารเรือยังมีอำนาจในการอนุญาตให้ราษฎรเข้าครอบครองในเขตทรงสงวน ปัจจุบัน กองทัพเรือ โดยฐานทัพเรือสัตหีบร่วมกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องพิจารณาอนุญาตการครอบครองที่ดินในเขตทรงสงวนเป็นราย ๆ ไป

การเคลื่อนไหวผลักดันชาวแสมสารออกจากพื้นที่ยังปรากฏในช่วงรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ด้วย กล่าวคือ ทางกองทัพเรือจึงได้อาศัยคำสั่งเรื่องการปราบปรามผู้มีอิทธิพลท้องถิ่นเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2558 มาเป็นเครื่องมือในการนิยามทางวาทกรรมว่า กลุ่มบุคคลที่บุกรุกที่ดินทรงสงวนของกองทัพเรือถือได้ว่าเป็นผู้มีอิทธิพลท้องถิ่นและกองทัพเรือก็ได้พยายามผลักดันบุคคลดังกล่าวที่บุกรุกออกจากพื้นที่ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สั่งให้รื้อถอนหรือดำเนินการฟ้องร้องทางกฎหมาย เป็นต้น (ไทยรัฐออนไลน์, 14 กันยายน 2559)

ชาวบ้านแสมสารได้ตอบโต้การเคลื่อนไหวของกองทัพเรือโดยในวันที่ 24 พฤษภาคม 2560 นายภัครธรณ์ เทียนไชย ผู้ว่าราชการจังหวัดชลบุรี ออกมารับหนังสือร้องเรียนจากชาวตำบลแสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี เรื่อง การขึ้นทะเบียนที่ราชพัสดุโดยไม่ได้รับความเป็นธรรม นายประเสริฐ พิทักษ์ภรณ์ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแสมสาร ได้นำชาวบ้านยื่นหนังสือร้องเรียนว่า จากกรณีที่ชาวบ้านได้รับความเดือดร้อน จากการที่ธนารักษ์จังหวัดชลบุรี และกรมธนารักษ์ ได้ขึ้นทะเบียนที่ราชพัสดุ แปลงหมายเลขที่ ชบ.481 ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ตำบลแสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ทั้งตำบล ซึ่งที่ดินมีราษฎรครอบครองปลูกบ้านเรือนอยู่อาศัย โดยมีเอกสาร ส.ค.1 มีที่ตั้งของ

วัดช่องแสมสาร โรงเรียนชุมชน บ้านช่องแสมสาร ซึ่งชาวบ้านอยู่อาศัยกันมาตั้งแต่ก่อน พ.ศ. 2460 ตามหลักฐานแผนที่ปราจีนบุรี ซึ่งสำรวจโดยกรมแผนที่ ระบุว่าบ้านช่องแสมสาร และมีสัญลักษณ์วัดที่ตรงกับที่ตั้งของวัดช่องแสมสาร ซึ่งเป็นหลักฐานแสดงให้เห็นว่าชาวบ้านแสมสารอยู่มาก่อนที่จะมีพรบ.ที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518 และทะเบียนที่ราชพัสดุ แปลงหมายเลข ขบ.481 ที่มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518 นั้น ในมาตรา 4 วงเล็บ 2 ระบุว่า อสังหาริมทรัพย์สำหรับพลเมืองใช้ หรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์ของพลเมืองใช้ร่วมกัน เป็นต้นว่า ที่ชายตลิ่ง ทางน้ำ ทางหลวง ทะเลสาบ ไม่ถือว่าเป็นที่ราชพัสดุ แต่การขึ้นทะเบียนที่ราชพัสดุแปลงหมายเลข ขบ.481 นั้น ได้รวมเอาที่สาธารณะ เช่น ถนน อ่างเก็บน้ำ สระน้ำ ที่ชาวบ้านใช้ร่วมกัน ถือเป็นกรขึ้นทะเบียนที่ราชพัสดุ โดยขัดแย้งกับพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518 ดังนั้นชาวบ้านตำบลแสมสาร ได้รวมลงชื่อยื่นหนังสือขอความเป็นธรรม ต่อท่านผู้ว่าราชการจังหวัดชลบุรี ช่วยประสานให้นายกรัฐมนตรีช่วยพิจารณาทำการเพิกถอนทะเบียนราชพัสดุ แปลงหมายเลขที่ ขบ.481 ที่ขึ้นทะเบียนโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ตามข้อเท็จจริงข้างต้น และชะลอการจำหน่าย ส.ค.1 ในพื้นที่ตำบลแสมสารออกไปก่อน (สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดชลบุรี, 2560)

○ การเคลื่อนไหวของชาวบ้านแสมสารในเรื่อง ที่ราชพัสดุได้รับการตอบโต้จากฝ่ายรัฐโดยนายพชร อนันตศิลป์ อธิบดีกรมธนารักษ์ เปิดเผยว่า กรมธนารักษ์ได้เร่งแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินพื้นที่ราชพัสดุ ในตำบลแสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ซึ่งอยู่ในความครอบครองของกองทัพเรือบนเนื้อที่ 12,487 ไร่ โดยปัจจุบันมีผู้บุกรุกอยู่ประมาณ 2,000 ราย เนื้อที่ 2,434 ไร่ แบ่งเป็น 4 แปลงใหญ่ ขณะนี้มีผู้บุกรุกในพื้นที่ได้ยื่นเรื่องขอเช่าที่ดินที่ราชพัสดุแปลงที่พิพาทแล้ว 487 ราย ทั้งนี้กรมธนารักษ์ได้แก้ปัญหาดังกล่าวโดยการจัดให้เช่าเป็นรายบุคคล และล่าสุดได้ให้ประชาชนที่บุกรุกเข้ามาทำสัญญาเช่าให้ชุมชนได้อยู่อาศัยในแปลงที่ 3 แล้วจำนวน 116 ราย พื้นที่ 50 ไร่ จากพื้นที่ทั้งหมด 332 ไร่ โดยคิดอัตราค่าเช่า 50 สตางค์ต่อตารางวา ส่วนในพื้นที่เหลือจะเร่งดำเนินการจัดทำสัญญาเช่าให้แล้วเสร็จโดยเร็ว เพื่อแก้ไขปัญหาการบุกรุกของประชาชนและทำให้ได้ประชาชนมีที่อยู่อาศัยด้วย

อย่างไรก็ตาม การทำสัญญาเช่าที่ราชพัสดุเพื่ออยู่อาศัยนั้น กรมธนารักษ์และกองทัพเรือได้ขอให้สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการ นโยบายแห่งชาติ ขอยกเว้นการปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรี (ครม.) ซึ่งกำหนดให้จัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐ ซึ่งต้องจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนในลักษณะแปลงรวมเป็นการจัดให้เช่าในรูปแบบของกลุ่มหรือสหกรณ์ เพื่อแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (ข่าวเศรษฐกิจ, 25 มิถุนายน 2562)

หลังจากนั้น 23 มีนาคม 2561 นายบรรเจิด จันทร์เทศ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 1 ตำบลแสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ได้นำชาวบ้านในชุมชนแสมสาร จำนวน 53 ราย เดินทางเข้ายื่นหนังสือขออุทธรณ์คำสั่งจำหน่าย ส.ค.1 ต่อ นายไพโรจน์ บัวน่วม เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดชลบุรี สำนักงานที่ดินจังหวัดชลบุรี สาขาสัตหีบ เพื่อให้นำเสนอต่อไปยัง นายภัครธรณ์ เทียนไชย ผู้ว่าราชการจังหวัดชลบุรี ให้พิจารณาเรื่องคำขออุทธรณ์ดังกล่าว ซึ่งการรวมตัวเข้ายื่นหนังสือครั้งนี้มีเจ้าหน้าที่ตำรวจ สภ.สัตหีบ ดูแลอำนวยความสะดวกให้การยื่นหนังสือเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

นายบรรเจ็ด กล่าวว่า ตนเอง และชาวบ้านในฐานะประชาชนที่อาศัยอยู่ใน ตำบลแสมสาร ที่ถูกคำสั่งจำหน่ายใบครอบครองที่ดิน (ส.ค.1) ต่างก็ได้รับผลกระทบในเรื่องที่อยู่อาศัย และที่ดิน ทำกินเช่นเดียวกันหมด ทั้งนี้ เนื่องจากชาวบ้านได้อาศัย และทำกินอยู่บนที่ดินผืนนี้มานาน ก่อนที่ กองทัพเรือจะมีการเข้ามาจัดระเบียบที่ดินแสมสารตามนโยบายแก้ปัญหาคารบูกูกที่ดินภาคีรัฐของ คสช. พร้อมมีการประกาศให้ประชาชนที่เดือดร้อนเรื่องที่อยู่อาศัยให้ไปขอเช่าที่ดินต่อกรมธนารักษ์

สำหรับที่ดินใน ตำบลแสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี เป็นพื้นที่เขตทรงสงวนตาม พระบรมราชโองการใน พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่มีกองทัพเรือ เป็นผู้รับผิดชอบดูแล พื้นที่ ซึ่งปัจจุบันพื้นที่ดังกล่าวเป็นที่ตั้งของท่าเรือน้ำลึก และคลังเชื้อเพลิงของหน่วยงานทางทหาร รวมทั้งยังเป็นพื้นที่ฝึกที่สำคัญทางยุทธศาสตร์ที่มีความอ่อนไหวในเรื่องความมั่นคงทางทะเล และเอกลักษณ์ของกองกำลังรักษาประเทศ ภายใต้ พ.ร.บ.ว่าด้วยเขตปลอดภัยในราชการทหาร และการก่อสร้างสิ่งใดต้องได้รับอนุญาตกองทัพเรือเท่านั้น

ต่อมาในวันที่ 10 กันยายน 2562 ดร.เสถียร เผือกประพันธ์ ในฐานะสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรได้เป็นตัวแทนของชาวบ้านแสมสารมายื่นหนังสือขอร้องเรียนให้กับท่านภคธรม์ เทียนไชย ผู้ว่าราชการจังหวัดชลบุรีและ ท่านพรชัย พงษ์ภู ธนารักษ์จังหวัดชลบุรี ในกรณีสัญญาเช่าของพี่น้อง แสมสาร 74 ราย เพื่อให้สัญญาเช่าเป็นธรรมแก่พี่น้องแสมสาร โดยมีข้อเรียกร้องดังนี้ (เสถียร เผือกประพันธ์, 10 กันยายน 2562)

1. ขอให้สัญญาเช่า เริ่ม 1 มกราคม 2563
2. ขอให้ลดเว้น หรือให้ผ่อนชำระค่าธรรมเนียมของผู้เช่า ตามระเบียบของกรมธนารักษ์
3. ขอให้สัญญาแนบท้ายของ กองทัพเรือ ควรระบุว่า เมื่อครบ 30 ปี สามารถโอนสิทธิ การเช่าให้ลูกหลานได้ และสามารถต่อสัญญาเพิ่มได้อีก 30 ปี โดยให้ยื่นคำร้องต่อกองทัพเรือ เพื่อให้ กองทัพเรือพิจารณาตามหลักเกณฑ์

4.4 ช่วงปัญหาข้อพิพาทที่ดินทรงสงวนภายใต้แผนพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พ.ศ. 2562-2565

ปัญหาแย่งชิงที่ดินทรงสงวนระหว่างกองทัพเรือกับประชาชนได้กลายเป็นข้อพิพาทที่ ร้อนแรงขึ้นอีกครั้งหนึ่งเมื่อมีการประกาศแผนการใช้ที่ดินในภาพรวมในช่วง 20 ปี (พ.ศ. 2560-2580) ของเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกโดยสาระสำคัญหนึ่งของแผนดังกล่าวที่เกี่ยวข้องก็คือ การใช้ที่ดินเพื่อเป็น มหานครการบินภาคตะวันออก (Aerotropolis) ภายในรัศมี 30 กิโลเมตร จากสนามบินนานาชาติอู่ตะเภาซึ่งจะประกอบด้วยพื้นที่ที่รองรับการพัฒนาของสนามบินและกิจการที่ สืบเนื่องจากสนามบินไว้ภายในเมืองรอบสนามบินอู่ตะเภา ซึ่งแบ่งออกเป็นเมืองศูนย์กลางการเมือง และศูนย์กลางธุรกิจจำนวน 500 ไร่ รวมถึงเมืองธุรกิจการบินโดยพื้นที่ทั้งหมดนี้อาจจะประกาศเป็น เขตเศรษฐกิจพิเศษ เราพบว่า การกำหนดเขตชั้นในของการบินภาคตะวันออกนั้นจะมีรัศมี 10 กิโลเมตรรอบสนามบินโดยมีการใช้พื้นที่ประมาณ 104,000 ไร่ ซึ่งจะครอบคลุมชุมชนที่สำคัญได้แก่ สัตหีบและบ้านฉางซึ่งรวมถึงพื้นที่ของตำบลแสมสารที่เป็นข้อพิพาทระหว่างกองทัพเรือกับประชาชน ด้วย ผลที่ตามมาก็คือ ถ้ามีการกำหนดให้พื้นที่ดังกล่าวเป็นเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษของอีอีซีใน ภายหลัง กองทัพเรือก็อาจจะทวงคืนพื้นที่ที่ดินทรงสงวนจากประชาชนนำไปใช้เพื่อเป็นเขตส่งเสริม

เขตเศรษฐกิจพิเศษของเมืองการบินภาคตะวันออก (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก, 2561 : 8-9, 19, 21-22)

ตามแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินในภาพรวมซึ่งกำหนดการใช้ที่ดินในอีอีซีในช่วงระยะเวลา 20 ปี ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาอีอีซีในภาพรวมในรายละเอียดดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก, 2561 : 19-22)

พื้นที่สำหรับมหานครการบินภาคตะวันออก หรือ “Aerotropolis” ภายในรัศมี 30 กิโลเมตรจากสนามบิน เป็นพื้นที่ที่รองรับการพัฒนาของสนามบินอู่ตะเภา โดยมีกิจกรรมที่สืบเนื่องจากสนามบินไว้ภายในเมือง รอบสนามบินอู่ตะเภา ได้แก่ กลุ่มอาคารสำนักงาน ศูนย์ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการบิน ศูนย์ประชุม โรงแรมและที่พักอาศัยรองรับทั้งผู้ปฏิบัติงานภายในสนามบิน และนักธุรกิจ นักท่องเที่ยวที่ใช้บริการสนามบินอู่ตะเภา เป็นต้น ส่วนกลุ่มที่เป็นอุตสาหกรรมเกี่ยวกับการบิน และโลจิสติกส์ที่จะสนับสนุนเขตการค้าเสรีเพื่อประกอบอุตสาหกรรม และโลจิสติกส์ภายในสนามบินอู่ตะเภา จะอยู่ในรัศมีที่ห่างออกไปในพื้นที่ที่จัดสรรไว้เฉพาะ ซึ่งทั้งหมดนี้อาจประกาศเป็นเขตส่งเสริมเพื่อกิจการพิเศษตามความเหมาะสม ซึ่งจะแบ่งกลุ่มพื้นที่ใช้งาน ออกเป็นสองกลุ่ม ได้แก่

1. เมืองศูนย์กลางการเงินและศูนย์กลางธุรกิจ พื้นที่ประมาณ 500 ไร่ เพื่อการส่งเสริมและอำนวยความสะดวกให้นักลงทุน หรือผู้ประกอบการเข้ามาจัดตั้งสำนักงาน (Headquarter) รวมทั้งการเปิดโอกาสให้เกิดการทำธุรกรรม ธุรกิจและการเงินอย่างครบวงจรภายในพื้นที่เพื่อสนับสนุนการลงทุนและการดำเนินธุรกรรมต่าง ๆ ของนักลงทุนในพื้นที่นั้น เป็นการดำเนินการที่สำคัญประการหนึ่งที่จะสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่อีอีซีทั้งในลักษณะของการเป็นปัจจัยสนับสนุนการตัดสินใจลงทุนจากความพร้อมในการอำนวยความสะดวกทางธุรกิจการดำเนินธุรกรรมของพื้นที่และการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดความเจริญอย่างเป็นรูปธรรมโดยพื้นที่เมืองศูนย์กลางการเงินและศูนย์กลางธุรกิจ จะตั้งอยู่ในรัศมี 10 กิโลเมตรจากสนามบินอู่ตะเภา

2. เมืองธุรกิจการบิน ซึ่งจะตั้งในอยู่ในรัศมี 30 กิโลเมตรจากสนามบินอู่ตะเภา ซึ่งถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่มหานครการบินภาคตะวันออก สามารถเดินทางได้อย่างสะดวกโดยสามารถเชื่อมต่อพื้นที่ต่าง ๆ ในอาเซียนได้ภายใน 3 ชั่วโมง และเชื่อมต่อกับพื้นที่เศรษฐกิจสำคัญของเอเชีย ไม่ว่าจะเป็น จีน ญี่ปุ่น เกาหลี และอินเดีย ได้ภายใน 4-6 ชั่วโมง นอกจากนี้ยังสามารถเดินทางภายในพื้นที่ได้โดยรถไฟความเร็วสูง สถานีอู่ตะเภา และสถานีพัทยา ซึ่งสามารถเดินทางไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ในอีอีซีและกรุงเทพฯ ได้ภายในระยะเวลาเพียง 1 ชั่วโมง เป็นพื้นที่รองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ธุรกิจ โครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการบิน และสนามบิน ที่ต้องอาศัยความได้เปรียบจากความเร็วของการขนส่งทางอากาศ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะเป็นกิจกรรมที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง ซึ่งจะทำให้กิจกรรมเกี่ยวเนื่อง การจ้างงาน บริการ หรืออุตสาหกรรมนั้นเกิดมูลค่าสูงขึ้น และช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจได้อย่างมาก

นอกเหนือจากห่วงโซ่มูลค่าของสินค้ามูลค่าสูงที่ใช้การขนส่งทางอากาศ ยังมีห่วงโซ่มูลค่าของธุรกิจบริการต่าง ๆ ที่อาศัยสนามบินเป็นศูนย์กลาง ไม่ว่าจะเป็นบริการด้านผู้ให้บริการโลจิสติกส์สำหรับสินค้าต่าง ๆ ที่ขนส่งทางอากาศ หรือบริการต่อเนื่องที่มีให้กับผู้โดยสาร ไม่ว่าจะเป็นโรงแรม ห้างสรรพสินค้า ศูนย์ประชุม ศูนย์เจรจาธุรกิจ กิจกรรมเหล่านี้จึงควรถูกจัดให้อยู่ในขอบเขตรัศมี 10 กิโลเมตร และมีการเชื่อมต่อกับสนามบินอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนกลุ่มที่เป็นภาคอุตสาหกรรม

การผลิตเกี่ยวข้องกับการบิน หรืออาศัยการขนส่งทางอากาศเป็นหลัก จะอยู่ในรัศมีที่ห่างออกภายใน 30 กิโลเมตรจากสนามบินในพื้นที่ที่จัดสรรไว้เฉพาะ ซึ่งทั้งหมดนี้อาจประกาศเป็นเขตส่งเสริมเพื่อกิจการพิเศษตามความเหมาะสม

ความหวังใญ่ดังกล่าวเกี่ยวกับที่ดินทรงสวงของแสมสารมีน้ำหนักมากขึ้นเมื่อเกิดเหตุการณ์ข้อพิพาทเกี่ยวกับที่ดินของกองทัพเรือในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกที่ตำบลโยธะกา อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา ตามแผนการใช้ประโยชน์ในที่ดินของอีอีซีจะใช้พื้นที่ดังกล่าวเพื่อพัฒนาเมืองใหม่อัจฉริยะ (Smart city) นำอยู่ ในการพัฒนาเมืองใหม่อัจฉริยะจะมีพัฒนา 2 รูปแบบคือ เมืองใหม่ที่พัฒนาโดยรัฐจะอยู่ในพื้นที่ว่างเปล่าของรัฐ ส่วนอีกรูปแบบหนึ่งเป็นเมืองใหม่อัจฉริยะที่เอกชนเป็นพัฒนาโดยกำหนดให้อยู่ในพื้นที่รัศมีไม่เกิน 10 กิโลเมตรจากโครงสร้างพื้นฐานหลัก เช่น สถานีรถไฟความเร็วสูงหรือสนามบินอุตะเภา เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก, 2561 : 18-19)

กรณีที่ดินที่โยธะกามีความเด่นชัดขึ้นเมื่อต่อมาบริษัท เครือเจริญโภคภัณฑ์ จำกัด โดยนายธนาธิร เลี้ยวรนนท์ ได้ประกาศว่า ซีพีจะลงทุนพัฒนาเมืองใหม่ที่ฉะเชิงเทราในพื้นที่ 10,000 ไร่ ดังนั้น ชาวบ้านตำบลโยธะกาใน 4 หมู่บ้านที่อาศัยอยู่ในที่ดินของกองทัพเรือจึงได้เคลื่อนไหวเรียกร้องให้มีการจัดสรรที่ดินในรูปแบบเช่าซื้อที่ดิน 30 ปีจากกองทัพเรือเนื่องจากกองทัพเรือได้ขอคืนที่ดินที่ให้ชาวบ้านอยู่อาศัยเพื่อใช้สนับสนุนโครงการพัฒนาเมืองใหม่อัจฉริยะโดยกองทัพเรือจะส่งคืนที่ดินซึ่งเป็นที่ราชพัสดุให้แก่กรมธนารักษ์หลังจากนั้นกรมธนารักษ์ก็จะมอบให้คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกอีกทีหนึ่ง (มติชนออนไลน์, 26 สิงหาคม 2561 ; ประชาไทออนไลน์, 26 กันยายน 2561)

แผนการใช้ที่ดินเพื่อประโยชน์ในการสร้างเมืองมหานครการบินได้รับการยืนยันจากกลุ่มเทคโนโลยีผู้ขับเคลื่อนอีอีซีโดยเริ่มต้นจากเหตุการณ์เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2562 ดร.คณิต แสงสุพรรณ เลขาธิการคณะกรรมการนโยบายการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (อีอีซี) กล่าวในงานสัมมนา “การพัฒนาเมืองศูนย์กลางการบิน โอกาสทางเศรษฐกิจและธุรกิจ” ที่โรงแรมเรเนซองส์ กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2560 ว่า การจัดงานในวันนี้ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศเพื่อรองรับระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกซึ่ง “มหานครการบินอุตะเภา” จะเป็นกุญแจสำคัญที่จะช่วยเสริมศักยภาพในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก หรือ Eastern Economic Corridor (EEC) และจะเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาประเทศไทย ด้วยการเชื่อมโยง 3 ท่าอากาศยาน กระจายความเจริญและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน เสริมสร้างความเข้มแข็ง ทางเศรษฐกิจของไทยให้ก้าวไกลไปในเวทีโลก ทั้งนี้ ท่าอากาศยานนานาชาติอุตะเภา ตั้งอยู่ในจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญในบริเวณรอยต่อระหว่างจังหวัดชลบุรีและจังหวัดระยอง ซึ่งเป็นจังหวัดสำคัญในระเบียงเศรษฐกิจ เคยเป็นสนามบินที่ทำหน้าที่ดูแลด้านความมั่นคงและปกป้องประเทศมาอย่างยาวนาน แต่ปัจจุบันได้ก้าวสู่บทบาทใหม่เปิดให้บริการเชิงพาณิชย์แก่ผู้โดยสารและสายการบิน ที่เดินทางทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ และกำลังถูกพัฒนาให้เป็นท่าอากาศยานนานาชาติแห่งที่ 3 ของประเทศ โดยมีเป้าหมายจะเพิ่มจำนวนผู้โดยสารที่มาใช้บริการของสนามบินเป็น 5 ล้านคนในระยะเวลา 5 ปี (ค.ศ. 2022) 30 ล้านคน ในระยะ 10 ปี (ค.ศ. 2027) และ 60 ล้านคนในระยะ 15 ปี (ค.ศ. 2032) นอกจากนี้ รัฐบาลยังมีโครงการจะพัฒนา

พื้นที่โดยรอบสนามบิน สุการ์เป็น “มหานครแห่งการบิน” เป็นเมืองใหม่ที่มีท่าอากาศยานนานาชาติ อยู่ตะเภาเป็นศูนย์กลางเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่โดยรอบสนามบินนานาชาติอยู่ตะเภาเป็นมหานครแห่ง การบินนี้ ดร.จอห์น ดี.คาซาร์ดา ผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นผู้ดำเนินการพัฒนาแนวคิด “เมืองการบิน” ในระดับโลก จนได้รับการยกย่องจากนิตยสารไทม์ให้เป็น 1 ใน 10 แนวคิดที่สามารถเปลี่ยนแปลง โลกได้ ได้กล่าวว่า แนวคิดมหานครแห่งการบิน หรือ Aerotropolis นี้ ครอบคลุมการพัฒนาสนามบิน และพื้นที่โดยรอบในรัศมี 10-20 กิโลเมตร เพื่อให้เกิดประโยชน์ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และ สิ่งแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรมในมิติต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านธุรกิจ อุตสาหกรรม ประชากร และ การศึกษา ทั้งในระดับภูมิภาคและระดับประเทศ เนื่องจากวงรัศมีของการพัฒนาสามารถขยายตัว ออกไปจากศูนย์กลางที่เป็นสนามบินสู่แนวระเปียงการพัฒนาที่เชื่อมโยงกับสนามบิน (Airport corridor) จนเป็นวงกว้างที่ครอบคลุมกลุ่มก้อนของการพัฒนาเมืองในรูปแบบต่าง ๆ ในรัศมี 30 กิโลเมตร ที่สอดคล้องกับกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการบิน และรูปแบบที่พึ่งพาอาศัย สนามบินเป็นแกนหลักในการดำรงชีวิต (ฐานเศรษฐกิจ, 9 กรกฎาคม 2562)

นอกจากนี้ ดร.คณิต แสงสุพรรณ ยังชี้เพิ่มเติมว่าสำหรับโมเดลของเมืองศูนย์กลางการบินที่ ประสบความสำเร็จอย่างสูงนั้น ได้แก่ พื้นที่รอบสนามบินสคิปโพล (ในเมืองอัมสเตอร์ดัม ประเทศ เนเธอร์แลนด์) พื้นที่รอบสนามบินนานาชาติดัลลัส/ฟอร์ตเวิร์ธ (เท็กซัส สหรัฐอเมริกา) พื้นที่รอบ สนามบินอินชอน (กรุงโซล เกาหลีใต้) พื้นที่รอบสนามบินชางงี (สิงคโปร์) และพื้นที่รอบสนามบิน นานาชาติอัลมักทุม (เมืองคูไบ สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์) และล่าสุด มีตัวอย่างที่น่าสนใจจากการพัฒนา พื้นที่รอบสนามบินในจีน นั่นคือการพัฒนาเขตเศรษฐกิจรอบสนามบินเจิ้งโจว เพื่อให้เป็นมหานคร การบินที่ทันสมัยแห่งใหม่ของโลก ซึ่งประสบการณ์และรูปแบบความสำเร็จของเมืองการบินเหล่านี้ สามารถนำมาประยุกต์ใช้หรือเป็นโมเดลสำหรับการพัฒนาพื้นที่รอบท่าอากาศยานนานาชาติอยู่ตะเภา ให้เป็นเมืองมหานครแห่งการบินตามเป้าหมายของรัฐบาลไทยเช่นกัน (ฐานเศรษฐกิจ, 9 กรกฎาคม 2562)

ภายใต้บริบทใหม่ของของแผนออีอีซีได้เกิดการเคลื่อนไหวอีกแนวหนึ่งของกลุ่มคนในแสมสาร ที่เรียกว่า กลุ่มแสมสารรักษถิ่น ได้นำเสนอการต่อสู้อีกแนวหนึ่งโดยเริ่มจากการมองปัญหาที่ข้อพิพาท ที่ดินแสมสารกับอนาคตของการขยายตัวของออีอีซีเนื่องจากผังเมืองออีอีซีนั้นระบุให้พื้นที่แสมสารเป็น พื้นที่สีขาวที่อยู่ภายใต้ดุลยพินิจขององทัพอากาศในการกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินดังกล่าวของผู้นำ กลุ่มแสมสารรักษถิ่น ที่ว่า (นภดล พรบริบูรณ์, สัมภาษณ์ 28 กุมภาพันธ์ 2563)

“ผมมองว่าถ้าเค้าทำ ที่ดินทำไม่พอ ผมมองว่า เหมือนกับเราอยู่ในพื้นที่ ที่อนาคต ถ้าจัดการโดยเด็ดขาดแล้ว ออกกฎหมายหรือพระราชบัญญัติ เวนคืน เค้าเอาไปทำอะไรก็ได้ พื้นที่มีโฉนด ก็เรียกคืนได้อยู่แล้ว ไข่ม้อย เค้าจัดการให้ชาวบ้านเสียสิทธิ์ไปก่อนแล้ว อีก 10 ปี หรือ 20 ปีข้างหน้า เค้าขยายการสร้างเครื่องบินหรือโครงการของ อันนี้ผมพูดได้เลยนะ ผมพูดได้ ไม่ใช่สภา ของกลุ่มปราสาททองโอสถ ก็คือของเค้าเรียกว่า อะไรอะ กลุ่มนี้ที่เค้าทำเรื่องของบอดี้แคร์ เรื่องของฮับ ศูนย์การแพทย์

“เค้าอยากได้พื้นที่ตรงนี้ไปทำโรงพยาบาลแบบ แบบ อ้า ที่แห่งแรกของโลก ที่มันแบบเข้าพักได้เลย”

ผู้นำกลุ่มแสมสารรักษถิ่นยังได้ชี้ให้เห็นถึงเหตุผลในการเคลื่อนไหวที่ชาวแสมสารจะต้องเคลื่อนไหวเกี่ยวกับที่ดินทรงสงวนในยุคออีชีอิกว่า (นภดล พรบริบูรณ์, สัมภาษณ์ 28 กุมภาพันธ์ 2563)

“เค้าวางโครงการที่เราเคยเห็นอันนี้มีหลักฐานอยู่ ผมเอาเอกสารให้ คือเป็นลักษณะเป็นพื้นที่อยู่ระหว่างมี terminal มีเรือเฟอร์รี่ มีสนามบินใช้มียะ แล้วตรงนี้เป็นทั้งเมืองใหม่ นครการบินและศูนย์การแพทย์แห่งใหม่ของโลกที่รับคนป่วยทุกคนสภาพ อายุเยอะต่างชาติเข้ามา คือตรงนี้ EEC ที่เค้าอยาก คือมันอยู่ในเว็จของโลจิสติกส์ที่มันครบจึ้ย ที่เคยเห็นก่อนนี้กังวลมากที่เป็นรูปธรรมที่เห็นนะ คือ อ่าหว่าใส่ร้ายเค้า แต่เห็นเมื่อปี 60 ก่อนช่วงปีประกาศใช้ พรบ”

เป้าหมายในการเคลื่อนไหวของกลุ่มแสมสารรักษถิ่นที่โยงกับออีชีอิกคือ ให้ชาวแสมสารอยู่ได้ในพื้นที่โดยการเช่าที่ดินในรูปแบบโฉนดที่ดินดั่งที่มีข้อเสนอไว้ว่า (นภดล พรบริบูรณ์, สัมภาษณ์ 28 กุมภาพันธ์ 2563)

“สิทธิ์ในที่ดินอาจจะไม่ใช่โฉนดก็ได้ เป็นโฉนดชุมชนโดยการเช่าผ่าน อบต. ก็ได้ อันนี้คือเป็นเรื่องที่ผมจะพูดในกรรมาธิการว่า ถ้าเป็นที่ของธนารักษ์ ถ้าวันนี้น้ำมันโอเคพิสุจน์ ก็ไม่ต้องพิสุจน์แล้ว ทั้งหมดบ้านเป็นที่ของกรมธนารักษ์นี้ให้กองทัพเรือส่งคืนธนารักษ์ได้มัย และให้ อบต. ไปเช่าเป็นหน่วยรัฐต่อรัฐด้วยกันอะ อบต. มาเก็บตังค่าเช่าเอง แบบนี้จะดีกว่ามัย แต่กองทัพเรือมาแทรกกลางมันไม่น่าไวใจเลย ไม่ว่าจะเพราะอะไร เพราะกองทัพเรือมี คณะบุคคลอยู่ในกรรมการบริหาร บอร์ดทั้งหมดของการพัฒนาไม่ว่าจะเป็นบอร์ด อีอีซี บอร์ดการทำอากาศยาน บอร์ดการทำเรือ มีคนของกองทัพเรือโดยตำแหน่งตรงนั้นหมด มันก็ไม่น่าไวใจเลย ว่าชาวบ้านอนาคตจะโดนอะไร”

ส่วนแนวทางการเคลื่อนไหวของกลุ่มแสมสารรักษถิ่นยังใช้แนวทางรัฐศาสตร์คือการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่ผนวกออีชีเข้ามาเป็นประเด็นเนื่องจากมองว่าการแก้ไขปัญหาที่ดินของแสมสารโดยแยกจากประเด็นออีชีทำให้การเคลื่อนไหวไม่ราบรื่น ดังนั้น แนวทางการเคลื่อนไหวของกลุ่มแสมสารรักษถิ่น จึงแตกต่างจากแนวทางการเคลื่อนไหวแนวรัฐศาสตร์ของผู้นำชุมชนเดิมที่มีได้นำประเด็นการใช้ประโยชน์ที่ดินของออีชีในแสมสารมาเป็นประเด็นเคลื่อนไหว นอกจากนี้ การเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มแสมสารรักษถิ่นมีเป้าหมายการเคลื่อนไหวอยู่ที่พรรคการเมือง

มิใช่อยู่ที่รัฐบาลดังเช่นกลุ่มผู้นำแสมสารดั้งเดิมได้ใช้เป็นหลัก กล่าวคือ กลุ่มแสมสารรักษถิ่นมุงเคลื่อนไหวร่วมกับพรรคร่วมฝ่ายค้านของรัฐบาล พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา โดยการนำของพรรคอนาคตใหม่ (ก้าวไกล) ในขณะที่กลุ่มผู้นำแสมสารดั้งเดิมผูกพันอยู่กับพรรคพลังประชาชนรัฐโดยผ่าน ส.ส.เสถียรระ เผือกประพันธ์ แนวทางการเคลื่อนไหวของกลุ่มแสมสารรักษถิ่นโดยการผนวกอีอีซีสามารถคลี่คลายเหตุการณ์ในรายละเอียดได้ดังนี้

ดังนั้น ในวันที่ 14 สิงหาคม 2562 กลุ่มชาวบ้านตำบลแสมสารยื่นหนังสือร้องเรียนกรณีที่ดินทับซ้อนเขตกองทัพเรือตำบลแสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรีต่อพรรคอนาคตใหม่ โดยนางสาวเบญจมา แสงจันทร์ ส.ส.จังหวัดชลบุรี เป็นผู้รับหนังสือ เนื่องจากปัญหาพิพาทที่ดินตำบลแสมสารระหว่างประชาชนกับฐานทัพเรือสัตหีบที่มีมานานโดยมีการร้องเรียนหน่วยงานรัฐองค์กรต่าง ๆ มากมายแต่ยังไม่มีการแก้ไขปัญหาพิพาทให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมโดยการแก้ไขปัญหามักเป็นไปทางประวิงเวลาแก้ตามสถานการณ์ความเดือดร้อนที่ปะทุขึ้นในช่วงเวลาหนึ่ง ปัญหาพิพาทจึงยังค้างคาอยู่ ทำให้ชาวบ้านตำบลแสมสารได้รับความเดือดร้อนเป็นอย่างมากเพราะถูกรอนสิทธิขั้นพื้นฐาน จึงขอให้สภาผู้แทนราษฎรนำปัญหาพิพาทนี้ผ่านไปยังรัฐสภา คณะรัฐมนตรีและร่วมกันวางกรอบแก้ไขปัญหาผิดพลาดโดยเร็ว ซึ่งอยากให้มีการตั้งคณะกรรมการกลางขึ้นมาเพื่อช่วยแก้ปัญหาอย่างจริงจัง เพราะหน่วยงานในท้องที่ อาจไม่สามารถดำเนินการได้จนถึงที่สุด อีกทั้งในอนาคต ตำบลแสมสารจะเป็นเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษด้วย ชาวบ้านจึงกังวลว่า เมื่อมีการเวนคืนหรือทำอะไรกับที่ดินชาวบ้านก็จะไม่รู้ ดังนั้น จึงนำความเดือดร้อนนี้มาให้สมาชิกสภาช่วยเพื่อตั้งกรรมการกลางในการช่วยแก้ไขปัญหา ให้เป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง โดยมีรายละเอียดเพิ่มเติมดังนี้ (อินน์นิวส์, 14 สิงหาคม 2562)

นายณกต ผู้นำของกลุ่มแสมสารรักษถิ่นคนหนึ่ง กล่าวว่า ปัจจุบันศาลได้มีการตัดสินสั่งรื้อในบางที่ ซึ่งทำให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับความเดือดร้อน การยื่นหนังสือถึงพรรคอนาคตใหม่เพื่อขอให้ช่วยติดตามหาทางแก้ไข เนื่องจากทหารเรือที่เป็นผู้พิพาททำตัวเป็นกรรมการ ซึ่งอาจไม่ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม นอกจากนี้ยังมีความกังวลว่า นโยบายระเบียบเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกที่ประกาศให้ 3 จังหวัดภาคตะวันออก คือ ชลบุรี ระยอง ฉะเชิงเทรา ด้วยภูมิประเทศที่ตำบลแสมสารตั้งอยู่ระหว่าง ท่าเรือพาณิชย์สัตหีบ และสนามบินอู่ตะเภา พื้นที่อาจเป็นที่ต้องการใช้หรือไม่ อาจเพราะตำบลแสมสาร ตั้งขวางอยู่ จึงทำให้ต้องหาทางขอคืนพื้นที่ให้ได้ นอกจากนี้หากมีการจัดให้เช่าจริง ประชาชนมีสิทธิเช่าสูงสุดได้เพียง 30 ปี แต่ พ.ร.บ. EEC กลับให้ต่างชาติเช่าได้สูงสุดถึง 99 ปี ปัจจุบันประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่แสมสาร มีมากถึง 7,000 คน เป็นพื้นที่ซึ่งมีประวัติศาสตร์ยาวนาน ประชาชนในพื้นที่อาศัยอยู่มาเป็นเวลานานร้อยปี มีวัด และชุมชนเกิดขึ้น ปัจจุบันประชาชนอยู่ในที่ดินที่มีการแจ้งการครอบครองที่ดินแบบ ส.ค.1

นอกจากนี้ นายณกต ยังกล่าวต่ออีกว่า ข้อเรียกร้องของประชาชนในพื้นที่ คือ ขอให้มีการตั้งคณะกรรมการที่เป็นกลางลงไป เพราะคณะกรรมการระดับท้องถิ่น ไม่สามารถดำเนินการได้ และประชาชนเองได้มีการยื่นศูนย์ดำรงธรรม ดำเนินการหลายอย่าง แต่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ จึงอยากให้มีคณะกรรมการกลางลงไปดูพื้นที่จริงว่าประชาชนในพื้นที่กำลังโดนกระทำอะไร

ในวันเดียวกันเวลา 13.45 น. ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร นางสาวเบญจมา แสงจันทร์ ได้นำเรื่องดังกล่าวขึ้นปรึกษาหารือผ่านประธานสภา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้ดำเนินการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนชาวแสมสาร (วอยซ์ออนไลน์, 14 สิงหาคม 2562)

นอกจากนี้ พรรคอนาคตใหม่โดย นายธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ หัวหน้าพรรคอนาคตใหม่ พร้อมแกนนำและทีมงานสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคอนาคตใหม่ จังหวัดชลบุรี ยังได้เดินทางมารับฟังปัญหาจากประชาชนและนักวิชาการในพื้นที่ วันที่ 23 สิงหาคม 2562 รวมถึงได้เข้าร่วมพิธีสวดอธิษฐาน นางวันเพ็ญ แก้วใส ผู้เสียชีวิต อายุ 53 ปี ที่วัดช่องแสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี หนึ่งในผู้เดินทาง มาร่วมยื่นหนังสือร้องขอความเป็นธรรม ต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคอนาคตใหม่ ที่รัฐสภา เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม ที่ผ่านมาเพื่อขอความเป็นธรรมข้อพิพาทเรื่องที่ดินระหว่างฐานทัพเรือสัตหีบกับชาวบ้านชุมชนบ้านช่องแสมสาร จนเกิดอาการเครียด เส้นเลือดในสมองแตก เสียชีวิตเมื่อวันที่ 17 สิงหาคม มีการกล่าวว่าการเสียชีวิตของวันเพ็ญเป็นผลสืบเนื่องจากความกังวล ที่ คสช. ประกาศ โครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก หรือ อีอีซี จะกระทบกับปัญหาที่ดินและที่อยู่อาศัยของประชาชน ตำบลแสมสารเต็มพื้นที่ เนื้อที่ประมาณ 2,000 ไร่ มีประชากร ประมาณ 6,700 คน มีบ้านพักอาศัยประมาณ 2,500 คริวเรือน ซึ่งปัญหาที่ดินนั้น เกิดจากกองทัพเรือ โดยฐานทัพเรือสัตหีบ แสดงความเป็นเจ้าของพื้นที่ ขอขึ้นทะเบียนเป็นที่ราชพัสดุ อ้างคลุมพื้นที่แบบเหมารวมเต็มพื้นที่ทั้งตำบล ยกเว้นที่มีโฉนด ทราบว่ามีเพียง 2 แห่ง คือ วัดช่องแสมสาร และ วิหารหลวงพ่อดำ ซึ่งตั้งอยู่บนเขาเจดีย์ ที่เป็นโบราณสถานสำคัญ ของตำบลแสมสารเท่านั้น โดยรัฐได้จัดที่ราชพัสดุบางส่วนให้ชาวบ้านได้เช่าเพื่ออาศัย ประกอบอาชีพและเป็นที่สวนราชการใช้ประโยชน์ เมื่อนโยบายโครงการอีอีซี จะประกาศผังเมืองที่ครอบคลุมพื้นที่นี้ด้วย จะมีผลให้นักลงทุน และนายทุนซึ่งส่วนใหญ่เป็นต่างชาติ สามารถใช้พื้นที่ลงทุน ที่แต่เดิมประชาชนเช่าที่ดินราชพัสดุ ครึ่งละ 3 ปี และสามารถเช่าต่อได้ เมื่อประกาศเป็นเขตอีอีซี ที่ให้สิทธิคนต่างชาติสามารถเช่าได้ 50 ปี และสามารถต่อได้อีก 49 ปี รวมเป็นเวลา 99 ปี ซึ่งทหารเรือโดยฐานทัพเรือสัตหีบ เหมากคลุมขึ้นทะเบียนที่ดินทั้งตำบลแสมสารเป็นที่ราชพัสดุ (ไทยรัฐออนไลน์, 23 สิงหาคม 2562)

ในประเด็นที่ราชพัสดุของที่ดินแสมสารได้มีชาวบ้านและนักวิชาการหลายท่านมีความเห็นร่วมกันว่า อาจขึ้นทะเบียนไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะที่ขึ้นทะเบียนต้องเป็นที่ดินรกร้างว่างเปล่า แต่ความจริงสภาพที่ดินไม่ได้รกร้างว่างเปล่า เพราะมีหมู่บ้านเก่าแก่ที่ได้กลายเป็นตำบล วัด โรงเรียน ตลาด ที่มีผู้อาศัยอยู่หลายพันคน การขึ้นทะเบียนอาจไม่ชอบด้วยกฎหมาย มาตรา 4 พ.ร.บ. ที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518 โดยทางชุมชนได้มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ต่อเนื่องมานานกว่า 100 ปี ว่าแสมสารเป็นชุมชนเก่าแก่ มีหลักฐานทางจดหมายเหตุ ทะเบียนนักเรียน เอกสาร ส.ค.1 โบราณวัตถุ โบราณสถาน ซึ่งปัจจุบันที่เป็นหลักฐานสำคัญว่าเป็นที่ดินของชุมชน ไม่ใช่ฐานทัพเรือสัตหีบ ทั้งนี้ ทรัพยากรที่ดินถือเป็นสมบัติของชาติ ซึ่งสมบัติของชาติต้องเป็นสมบัติของประชาชน ไม่ใช่สมบัติของเจ้าหน้าที่รัฐ และรัฐบาลจะต้องตระหนักว่า ประชาชนไม่ได้ดำรงอยู่เพื่อรัฐบาล แต่รัฐบาลต่างหากที่ดำรงอยู่เพื่อประชาชน (ไทยรัฐออนไลน์, 23 สิงหาคม 2562)

ในการเคลื่อนไหวของพรรคอนาคตใหม่ทางพรรคได้ส่งทีมงานวิชาการของพรรคลงมาในพื้นที่เพื่อรับรู้สภาพปัญหา สภาพพื้นที่ในตำบลแสมสารรวมทั้งบูรณาการแก้ไขปัญหาพิพาทที่ดินแสมสารที่ได้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ของจังหวัด ชลบุรี ถึง 2 ท่าน ทั้งฝ่ายค้านและรัฐบาลที่ได้ให้

ความสำคัญนำเรื่องปัญหาที่ดินแสมสารเข้าสู่สภาไปก่อนหน้านั้น ทีมงานวิชาการของพรรคได้เดินทางไปวัดช่องแสมสารเพื่อร่วมงานสวดพระอภิธรรม นางวันเพ็ญ แก้วใส ผู้เสียชีวิต พร้อมเปิดพื้นที่ พูดคุย รับรู้ รับเรื่อง ปัญหาความเดือดร้อนจากประชาชน

หลังจากนั้นพรรคคอนาคติใหม่ได้ประกาศยืนยันว่าปัญหาที่ดิน เป็นปัญหาระดับชาติ มีความซับซ้อนและการต่อสู้ ต่อเนื่องมาอย่างยาวนาน การแก้ไขปัญหาคือต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อผลักดัน วางแนวทาง เร่งแก้ไขข้อพิพาท การลิดรอนสิทธิ ลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ต่อพี่น้องประชาชน และเพื่อผลประโยชน์สูงสุดของพี่น้องแสมสารทุกคน ซึ่งจะได้รวบรวมปัญหาความเดือดร้อนของพี่น้องประชาชนไปสู่สภาผู้แทนราษฎร เพื่อหาแนวทางแก้ไขต่อไป (ไทยรัฐออนไลน์, 23 สิงหาคม 2562)

ต่อมาในวันที่ 26 สิงหาคม 2562 นายณัฐชา บุญไชยอินสวัสดิ์ รองโฆษกพรรคคอนาคติใหม่เปิดเผยถึงประเด็นข้อพิพาทที่ดินระหว่างรัฐและประชาชนในพื้นที่ต่างๆที่กำลังเป็นประเด็นในสัปดาห์นี้ โดยในพื้นที่แรก คือ ปัญหาของชาวบ้านในพื้นที่บ้านแสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ซึ่งกำลังเกิดข้อพิพาทกับกองทัพเรือ จากการถูกประกาศเขตเป็นที่ราชพัสดุ ทั้ง ๆ ที่ชาวบ้านมีหลักฐานการเข้าอยู่อาศัยตั้งแต่ปี 2460 คือวัดช่องแสมสาร และวัดหลวงพ่อดำ ที่มีหลักฐานปรากฏว่าอยู่มาตั้งแต่ 2475 โดยมีประกาศเป็นพื้นที่ราชพัสดุทับที่อยู่อาศัยชาวบ้าน และมีความพยายามผลักดันให้ชาวบ้านออกจากพื้นที่นับแต่นั้น และมาหนักขึ้นในช่วงปี 2559 ที่ผ่านมา ทางพรรคมีความเชื่อได้ว่ามีความเกี่ยวเนื่องกับการผลักดันโครงการอีอีซีของรัฐบาล ที่จะสามารถนำที่ตั้งกล่าวไปปล่อยให้เอกชนต่างชาติเช่าที่ได้ทางพรรคพบว่า ชาวบ้านหลายคนได้รับความเดือดร้อนจากการไล่ที่ หนึ่งในนั้นคือนางวันเพ็ญ แก้วใส ที่ได้มายื่นหนังสือถึงพรรคคอนาคติใหม่ให้ช่วยแก้ไขปัญหา และเมื่ออาทิตย์ที่ผ่านมาได้เสียชีวิตจากอาการเส้นเลือดในสมองแตกหลังจากมีโทรศัพท์เข้ามาข่มขู่จนเกิดอาการเครียด โดยหลังรับโทรศัพท์ปริศนาก่อนเสียชีวิตไม่นาน นางวันเพ็ญได้ส่งลูกว่าหากแม่เป็นอะไรขอให้ลูกสู้ต่อ ซึ่งเป็นหลักฐานว่าเนื้อหากจากการพูดคุยทางโทรศัพท์มีลักษณะข่มขู่เอาชีวิต

ต่อมาในวันที่ 11 กันยายน 2562 กลุ่มแสมรักษ์ถิ่นได้ยื่นหนังสือเรื่อง ขอความช่วยเหลือเร่งด่วน กรณีพิพาทที่ดินแสมสารที่รัฐสภา เกียกกาย กทม. เพื่อให้มีการเร่งรัดจัดตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาที่ดินแสมสาร โดยด่วนที่สุดโดยมีรายละเอียดดังนี้ (EEC Watch กลุ่มศึกษาการพัฒนาระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก, 11 กันยายน 2562)

สืบเนื่องจากการมายื่นหนังสือต่อ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้เร่งติดตามแก้ไขข้อพิพาทที่ดินตำบลแสมสาร เมื่อ 14 สิงหาคม 2562 ที่ผ่านมา จนมีการปรึกษาหารือต่อสภาฯ รวมถึงการอภิปรายเหตุผลความเกี่ยวเนื่องกังวลในพื้นที่ตำบลแสมสาร ต่อนโยบายอีอีซี โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรวมถึงมีคณะนักวิชาการ ทีมงาน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคคอนาคติใหม่ลงพื้นที่ตำบลแสมสาร เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2562 มาแล้วนั้น

บัดนี้สถานการณ์ในพื้นที่ กลับมีการบีบคั้นอย่างเร่งด่วน ทำให้ราษฎรได้รับความวิตกกังวลต่อนโยบายให้เช่าที่ดิน ด้วยเงื่อนไขที่เสียเปรียบมาก ไม่มีการจำแนกหรือพิสูจน์หลักฐานใด ๆ เลย การอ้างผู้เช่าเพียง 74 ราย เหนือผู้ไม่เช่าหลายพันรายในพื้นที่แสมสาร ราษฎรกลัวว่าจะเป็นบรรทัดฐานในการจัดให้เช่าทั้งพื้นที่ และเกรงว่าราษฎรจะแตกแยกกันในวันเร็ววันนี้ ด้วยข้อมูลที่สับสน หากไม่มีการตั้งคณะกรรมการ หรือ คณะกรรมาธิการ โดยเร็วให้ทันสมัยประชุมสภาผู้แทนราษฎรนี้ทางกลุ่ม

แสมสารรักษัถ์ถึนอยากขอให้เกิดการตั้งกระทู้ถามหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ถึงความจำเป็นในการดำเนินการจัดระเบียบกับพื้นที่แสมสารอย่างเร่งด่วนนั้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อผลประโยชน์ของหน่วยงานรัฐหรือกลุ่มทุนใดหรือไม่ และการดำเนินการจัดระเบียบ สามารถเริ่มต้นอย่างเป็นทางการโดยมีคณะกรรมการกลางจากสภาฯ ลงมาสะสางปัญหาได้หรือไม่

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี